

สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง
มกราคม 2563 ปีที่ 11 ฉบับที่ 11
วารสารแจกฟรี่

ภาษาแม่ ภาษาเรา ภาษาโลก

ภาษาแม่ ภาษาเรา ภาษาโลก | ภาษาและวัฒนธรรมพลังสู่การพัฒนา | รุ่งอรุณใหม่เหนือขุนเขา
ภาษามลายูภาคใต้จากอดีตที่รุ่งเรือง ถึงปัจจุบันที่ถดถอย | ฉันทมาตามหาภาษาแม่และความหมายที่หายไปในช่วงเรียน

contents | สารบัญ

5 เรื่องจากปก
ภาษาแม่ ภาษาราชการ ภาษาโลก

14 บทความพิเศษ
รุ่งอรุณใหม่เหนือขุนเขา

23 ทางที่เปลี่ยน วิถีที่เป็น
ภาษามลายูภาคใต้

10 บทความพิเศษ
ภาษาและวัฒนธรรม
พลังสู่การพัฒนา

22 ยาใจคนชายขอบ
การสื่อสารด้วยหัวใจ
ในบางรักษาพยาบาล

29 พิราบส่งสาร
อันมาตามหาภาษาแม่และ
ความหมายที่หายไปในช่วงเรียน

วารสาร เสียงชนเผ่า

สื่อแนวราบจากชุมชนบนพื้นที่สูง

วารสารราย 4 เดือน

มกราคม 2563 | ปีที่ 11 ฉบับที่ 11

บรรณาธิการอำนวยการ ธีรวัฒน์ ตามี
บรรณาธิการ ขวัญเยี่ยม จิตอารีย์
กองบรรณาธิการ ธีรวัฒน์ ตามี/สุมิตรชัย หัตถศาสตร์
ศาสตรา นุญฉวีจิตร/ขวัญเยี่ยม จิตอารีย์
รูปแบบ/ศิลปกรรม ดอกไม้ สตูดิโอ

จัดทำโดย

โครงการพัฒนาระบบและบริการสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ (พชช.)
229/61 หมู่ที่ 3 ต.สันทราย อ.เมืองเชียงราย จ.เชียงราย 57000
โทรศัพท์ 088 2524 790
อีเมล http.mailgroup@gmail.com
และ wtamee@gmail.com

สนับสนุนโดย

สำนัก 9 สำนักสนับสนุนสุขภาพประชาชนกลุ่มเฉพาะ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สนใจรับวารสารหรือสอบถาม: ได้ที่
โครงการพัฒนาระบบและบริการสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง
และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ (พชช.)
229/61 หมู่ที่ 3 ต.สันทราย อ.เมืองเชียงราย
จ.เชียงราย 57000
โทรศัพท์ 088 2524 790
อีเมล wtamee@gmail.com
และ dokmaistudio@gmail.com

ข่าวฝากจาก บก.อำนวยการ

การดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายให้สิทธิ(คืนสิทธิ)ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขให้แก่กลุ่มคนดั้งเดิม (คนจีนและคนเวียดนามโพ้นทะเล) และเด็กนักเรียนรหัส G ที่ผ่านมา มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์ ร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยขับเคลื่อนผ่านกลไกคณะกรรมการมติ ครม.23 มีนาคม 2553 โครงการเฟส นี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิกวีวัฒน์สาธารณสุขไทยในการขับเคลื่อนนโยบาย จึงเป็นไปได้ว่าน่าจะมีโอกาสสำเร็จ

เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2562 คณะกรรมการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานตามมติครม.23 มีนาคม 2553 ได้จัดประชุมครั้งที่ 2/2562 พบว่ามีความคืบหน้าในทางนโยบายขึ้นมาบ้าง กล่าวคือ กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการคัดกรองตัวเลขกลุ่มคนดั้งเดิมเสร็จแล้วส่งกลับมาให้กระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2562 เหลือตัวเลข 24,079 คน จากเดิม 35,000 คน ส่วนกรณีเด็กนักเรียนรหัส G นั้น คณะทำงานแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของนักเรียนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดประชุมครั้งที่ 3/2562 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2562 สรุปตัวเลขเด็กนักเรียนรหัส G ที่ยังไม่ได้กำหนดเลขประจำตัว 13 หลักจากกระทรวงมหาดไทย จำนวน 78,897 คน กำลังดำเนินการสำรวจคัดกรองข้อมูลร่วมกับอำเภอต่างๆ ซึ่งยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ปัญหาสำคัญคือ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการไม่สามารถกำหนดระยะเวลาว่าจะให้เสร็จเมื่อใด คณะกรรมการ มติครม. 23 มีนาคม 2553 จึงมีความเห็นและมีมติร่วมกัน ดังนี้

1. การดำเนินงานให้สิทธิ(คืนสิทธิ)ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่กลุ่มคนดั้งเดิม (คนจีนและคนเวียดนามโพ้นทะเล) จำนวน 24,079 คน มีความพร้อมแล้ว ให้กองเศรษฐกิจสุขภาพและหลักประกันสุขภาพ เร่งเสนอให้รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุข เสนอเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณ โดยเร่งด่วน

2. กรณีเด็กนักเรียนรหัส G ให้เร่งประสานกระทรวงศึกษาธิการสรุปตัวเลขล่าสุดของเด็กรหัส G ที่ผ่านการคัดกรอง และได้รับการกำหนดเลขประจำตัว 13 หลักแล้ว(เท่าไรก็เท่า นั้น) เสนอกลับมายังคณะกรรมการมติ ครม.23 มีนาคม 2553 เพื่อพิจารณาและจัดทำข้อเสนอนโยบายเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และอนุมัติงบประมาณ ซึ่งเรื่องนี้ควรเร่งดำเนินการโดยเร็ว เพราะประเมินจากสถานการณ์การเมืองแล้ว อายุ ครม.น่าจะสิ้นหรืออยู่ได้ไม่นาน

ผลการสำรวจคัดกรองตัวเลขเด็กนักเรียนรหัส G นับแต่ครม.มีมติ เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558 จนถึงปัจจุบัน ได้ตัวเลข

คัดกรองเพียง 3,200 คนจากตัวเลข 7.8 หมื่นคน ในจำนวนนี้ มีเพียง 1,600 คนเท่านั้นที่เป็นเด็กนักเรียนรหัส G ถือว่าล่าช้ามากทีเดียว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงดำเนินการอย่างช้าๆ ภายใต้อำนาจขาดเงิน ขาดคนและไม่ใช้ภารกิจหลัก

มูลนิธิพัฒนาชนกลุ่มน้อย กับมูลนิธิกวีวัฒน์สาธารณสุขไทย ภาคีเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ด้านสถานะบุคคล และ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และตกลงกันว่า จะร่วมกันขับเคลื่อนสำรวจคัดกรองเด็กรหัส G ในระดับพื้นที่เพื่อ สนับสนุนขับเคลื่อนด้านนโยบายให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุข ของกระทรวงสาธารณสุข ด้วยการลงขันงบประมาณ คนทำงานและทรัพยากรอื่นๆ โดยมีพื้นที่นำร่อง

เชียงราย 5 อำเภอ เจ้าภาพหลักในพื้นที่เป็นมูลนิธิ Addra ประเทศไทย และมูลนิธิกระจกเงา และ เชียงใหม่มี 5 อำเภอ เจ้าภาพหลักในพื้นที่ คือ องค์การแพลน อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย หากสามารถดำเนินสำเร็จภายใน 6 เดือน จะมีเด็กรหัส G ที่ผ่านการคัดกรองพร้อมได้รับการกำหนดเลข 13 หลักได้มากขึ้น คาดว่าจะเริ่มดำเนินโครงการบูรณาการนี้ได้ ภายในมกราคม 2563 นี้

สถานการณ์ปัญหา ที่อาจจะเป็นเงื่อนไขข้อจำกัดในการทำงานในอนาคตอันใกล้นี้ ยังเป็นเรื่องความไม่แน่นอนทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุขบ่อยครั้ง ไม่ต่อเนื่อง ที่ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนนโยบายการให้สิทธิ (ต้นสิทธิต) ขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขแก่กลุ่มคนดั้งเดิมและเด็กนักเรียนรหัส G ถูกชะลอหรือหยุดชะงักได้

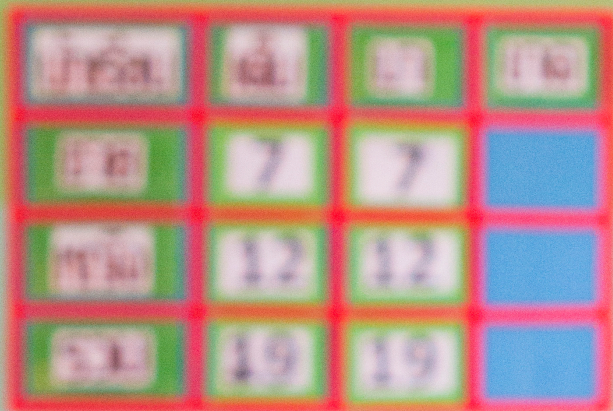
วิวัฒน์ ตามี
บรรณาธิการอำนวยการ

บทบรรณาธิการ

สวัสดีปีใหม่ ปี พ.ศ. 2563 คณะผู้อ่านทุกท่าน เสียงชนเผ่าของเราเดินทางมาถึงฉบับที่ 11 ในปีใหม่ที่พอดีพอดี หลายท่านเตรียมตัวรับมือกับปีใหม่ที่มาถึง สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ รวมไปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ดูเหมือนยากจะรับมือมากขึ้นทุกวัน นอกจากนี้มีรับปีใหม่แล้วยังต้องกีดฟันสู้ทุกสถานการณ์ด้วยอย่างไร้ข้อเป็นกำลังใจให้ทุกท่านก้าวเดินต่อไปอย่างมั่นคงในปีใหม่ที่มาถึงนั้นละคะ

เสียงชนเผ่าฉบับนี้ว่าด้วยเรื่องภาษาแม่ ภาษาที่เป็นรากฐานของชีวิตและวัฒนธรรมของพวกเราทุกคนไม่ว่าจะเป็นชนกลุ่มไหน ดำรงอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามในโลก เพราะภาษาคือรากเหง้า คือปัจจุบัน และคืออนาคตด้วย ภาษาคือสิ่งแรกที่บอกว่า "เราเป็นใคร" บนเส้นทางที่ยาวนานของมนุษย์ เราส่งต่อสืบทอดกันด้วยภาษา ทั้งวัฒนธรรม ความรู้ และสายสัมพันธ์ที่ถักทอมาจนถึงทุกวันนี้ หากภาษาสูญหาย คำถามที่ว่า "เราเป็นใคร?" อาจยากที่จะตอบก็เป็นได้

ขวัญเรียม จิตอารีย์
บรรณาธิการ

ภาษาแม่ ภาษาเรา ภาษาโลก

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า “ภาษา” มีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ชีวิตของผู้คนไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยไหน ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด ยังคงต้องมี “ภาษา” ภาษาใช้ในการสื่อสาร ใช้ในการแสดงเจตจำนงของบุคคล ใช้บ่งบอกสถานภาพทางสังคม ตลอดจนการถ่ายทอดองค์ความรู้วัฒนธรรมของกลุ่มคนหนึ่งๆ ภายใต้สังคมร่วมกัน

ภาษาของมนุษย์บนโลกนี้มีมากมายหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทั้งภาษาพูดภาษาเขียน ภาษาทางกายหรือแม้แต่ภาษาเฉพาะกลุ่มคน เช่น ภาษามือสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน อักษรเบรลล์ (Braille) สำหรับผู้พิการทางสายตา แน่แน่นอนว่า หากมีความสามารถสื่อสารได้หลายภาษาก็มีความได้เปรียบมากกว่า ปัจจุบันผู้คนในสังคมจึงให้ความสำคัญและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาภาษาต่างๆ เป็นภาษาที่สองหรือภาษาที่สามอย่างกว้างขวาง โดย

เฉพาะภาษาที่ใช้กันมากทั่วทั้งโลกหรือ ภาษาของประเทศมหาอำนาจ ดังนั้น ปัจจุบันภาษาจึงไม่ใช่เพื่อเพียงสื่อสารระหว่างกลุ่มคนเท่านั้น ภาษายังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ตลอดจนภาษายังจัดลำดับชนชั้นภายในสังคม จัดระดับความรู้ความสามารถและระดับการศึกษาของคนในสังคมอีกด้วย เราอาจเคยเห็นภาพ ใครสักคนโดนตำรวจจราจรจับกลางถนน แล้วพูดภาษาอังกฤษ ตำรวจก็ปล่อยตัว พนักงานขายของบนห้างใหญ่ต้อนรับคนที่พูดภาษาอังกฤษดีกว่าคนที่พูดภาษาไทย คนที่พูดภาษาท้องถิ่น หรือภาษาชนเผ่าพื้นเมืองมักถูกดูถูกเหยียดหยาม ขำร้ายบางขณะเวลาอาจถูกจับตามองเป็นพิเศษในฐานะผู้มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิด บางภาษาถูกห้ามใช้ในชุมชนหรือในโรงเรียนเนื่องจากเหตุผลทางการเมืองและความมั่นคงของชาติ

คนที่พูดภาษาท้องถิ่นอย่างเดียว หรือพูดภาษาประจำชาติ(ของชาตินั้นๆ) ไม่ชัดจึงตกเป็น พลเมืองชั้นสอง (minority people) ที่ได้รับการปฏิบัติจากรัฐหรือสังคมอีกระดับ ถูกดูถูกเหยียดหยาม ถูกจัดให้เป็นคนไร้การศึกษา และไร้ค่าในสังคม หลายต่อหลายคนจึงหลีกเลี่ยงที่จะใช้ภาษาท้องถิ่นของตัวเองหรือ ภาษาแม่ที่ได้อาจมาเป็นภาษาแรก ภาษาแม่นี้จึงดูเหมือนจะค่อยๆ ถูกให้ความสำคัญลดลง ถูกกลืน จนถึงขั้นว่า หลายภาษาได้ สาปสูญไปแล้วจากโลกนี้แต่จริงๆ แล้วภาษาแม่ มีความสำคัญไหม? อย่างไร? ภาษาแม่คืออะไร? นี่อาจเป็นคำถามที่ผู้คนไม่อาจรู้ว่ามีอยู่

ภาษาแม่คืออะไร?

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกันและกันระหว่างกลุ่มคนหรือสังคม อาจที่ต่างกันหรือกลุ่มคนสังคมเดียวกันก็ได้ ภาษาเป็นการถ่ายทอดทั้งการรับข้อมูลและส่งต่อข้อมูล ทักษะคิด ความคิด วิธีการทางความคิด ตลอดจนแก่นของความคิดหรือผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ อาจจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งหรือจากคนกลุ่มหนึ่งสู่อีกกลุ่มหนึ่ง

ภาษาแม่ ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Mother tongue หรือ native language อาจเรียกได้ว่าเป็น ภาษาที่ 1 หรือ First language เป็นภาษาแรกที่เรารู้ได้เรียนรู้ ได้รู้จัก แน่นนอนว่า การเรียนรู้ภาษาแม่ก็ย่อมต้องมาจากการสื่อสารพูดคุยกับแม่ ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่พูดคุยสื่อสารอยู่กับเรา เป็นภาษาที่เราได้ยินได้ฟัง เรียนรู้ซึมซับอย่างเป็นธรรมชาติเป็นภาษาแรกที่ใช้กันในครอบครัว ในชุมชน ภาษาแม่จึงเป็นภาษาธรรมชาติที่คนๆ หนึ่งเรียนรู้และใช้อย่างเป็นธรรมชาติ

ภาษาแม่อาจเป็นหรือไม่เป็นภาษาท้องถิ่นก็ได้ หรือ อาจไม่เป็นภาษาประจำชาติเลยก็ได้ กรณีตัวอย่างเรื่องนี้เห็นได้ชัดเจนจากชุมชนที่มีกรอพยบของผู้คนที่หลากหลายเข้ามาอาศัยอยู่รวมกัน หรือ ผู้ลี้ภัยจากต่างประเทศ ผู้ที่ย้ายถิ่นที่อยู่ เช่น คนชนเผ่าม้ง หรือ คนเวียดนาม คนจีน ที่ย้ายไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เด็กที่เกิดจาก พ่อแม่เชื้อชาติ ม้ง เวียดนาม หรือคนจีน ถึงแม้จะมีสัญชาติอเมริกัน หรือ มีภาษาประจำชาติเป็นภาษาอังกฤษ หรือ คนในชุมชนอาจใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก แต่ภาษาแรก หรือภาษาแม่ของเด็ก ก็ยังคงเป็นภาษา ม้ง ภาษาเวียดนามหรือภาษาจีนตามที่ครอบครัวใช้อยู่

จากจากปัญหาการแบ่งแยกระดับทางสังคมหรือความเป็น minority people ก็ส่งผลทำให้ผู้ที่อพยบย้ายถิ่นเหล่านี้ หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาแม่ หนักจนถึงบางครอบครัวไม่ยอมให้ลูกที่เกิดมาพูดภาษาแม่ของตัวเอง ในชีวิตประจำวัน— แต่กลับมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ระบุว่า การใช้ภาษาแม่ก็ยังผลต่อเด็ก หรือต่อสมาชิกในครอบครัวมากกว่าที่คิด ภาษาแม่ยังมีนัยยะโดยตรงกับความสัมพันธ์ของเด็กกับแม่ กับสมาชิกอื่นๆในครอบครัวตลอดจนถึงชุมชนและสังคมวงกว้างที่เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย กล่าวคือ การที่ครอบครัวหรือแม่ที่ใช้ภาษาแม่เป็นภาษาแรกในการสื่อสารกับลูกหรือเด็กทารกนั้น จะทำให้เกิดความผูกพันแน่นแฟ้น เด็กได้รู้จักตัวตนที่แท้จริงของครอบครัวตัวเอง รู้จักรากฐานความสัมพันธ์ของครอบครัว รู้จักตำแหน่งแห่งที่จุดยืนของตัวเอง ครอบครัวและชุมชน เช่น ครอบครัวที่อพยบย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างถิ่น เด็กจะรู้จักยอมรับตัวเอง ยอมรับผู้อื่น เข้าใจความแตกต่างของตนเองและผู้อื่นรวมถึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรม สามารถมีความเข้าใจเรื่องการนับถือตนเอง การนับถือผู้อื่นที่แตกต่างกันในสังคมได้ ภาษาแม่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างกรอบความคิด อารมณ์ และทัศนคติที่มีต่อโลกของเด็ก ยังมีงานวิจัยอีกหลายชิ้นที่ระบุว่า เด็กที่เติบโตมากับการใช้ภาษาแม่ในครอบครัวหรือชีวิตประจำวัน (โดยเฉพาะในครอบครัวที่ย้ายถิ่นที่อยู่) มีแนวโน้มที่จะยอมรับนับถือผู้อื่นได้มากกว่า มีแนวโน้มที่จะเหยียดผู้อื่นน้อยกว่า และ มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงหรือมีความก้าวร้าวน้อยกว่า ดังนั้นภาษาแม่จึงมีผลสัมพันธ์กับจิตใจของผู้คน ชุมชน และสังคมอย่างยิ่ง

ภาษาแม่กับการศึกษาด้านอื่นๆ

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ภาษาแม่อาจไม่ใช่ภาษาประจำชาติหรืออาจไม่ใช่ภาษาราชการที่เป็นทางการที่ใช้ในประเทศหรือในสังคมนั้นๆ ก็ได้ เราจึงพบเป็นประจำว่าในหลายพื้นที่หลายชุมชนไม่ได้มีการใช้ภาษาแม่ในระบบราชการ ไม่ได้ใช้ภาษาแม่ที่โรงเรียน และไม่ใช้ภาษาแม่ในระบบการเรียนการสอนสาระวิชาต่างๆ หลายรัฐมีวิธีคิดว่า ประชาชนต้องใช้ภาษาประจำชาติเท่านั้น หรือ อย่างน้อยต้องเรียนรู้และต้องใช้ในระบบราชการ ทั้งอาจมีนัยยะสำคัญทางการเมือง ความมั่นคงของชาติ และการหลอมรวมความเป็นชาติแบบหนึ่งเดียว แต่การไม่ใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอน หรือความพยายามห้าม หรือไม่ให้ใช้ภาษาแม่ในโรงเรียนนั้นมีผลกระทบ

มากกว่าที่คิด ในเรื่องนี้ก็ยังมีงานวิจัยระบุว่า การใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอนเบื้องต้น (อาจเป็นการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาตอนต้น) นั้นสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในสาขาวิชาอื่นๆ ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาที่สองได้ดีกว่า

การเรียนรู้ทางด้านภาษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ ด้วยกันคือ (1)การเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นทางการ และ (2) การเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นทางการ นั้น จะมีการกำหนดวิธีการและขั้นตอนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้เป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ วิเคราะห์ตามกระบวนการเรียนรู้ว่าควรเรียนอะไรก่อนหลัง ผู้เรียนจะได้รับการสอนตามขั้นตอนเป็นบทเรียนรวมไปถึง ไวยากรณ์ขั้นสูง คำศัพท์ วิธีการและตัวอย่างในการใช้ผ่านแบบฝึกหัดและมีการประเมินผล ส่วนแบบที่สองคือการเรียนรู้โดยธรรมชาติ ผู้เรียนจะไม่มีการเรียนอย่างเป็นทางการ อย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนแบบ ซึมซับจากสภาพแวดล้อมและความต้องการที่จะสื่อสารกับคนรอบตัวคนใกล้ชิด ซึ่งที่มีอิทธิพลมากที่สุดก็คือแม่ และคนในครอบครัว ระบบการเรียนรู้จัดเรียงข้อมูลเป็นไปตามธรรมชาติด้วยตนเอง เช่น หากเด็กมีความต้องการอย่างหนึ่งแต่ไม่สามารถบอกคนอื่นได้หรือสื่อความหมายผิดไปจากที่ตั้งใจ คนรอบข้างก็จะแก้ไขให้ และเด็กก็จะเก็บข้อมูลที่สามารถสื่อสารได้ถูกต้องนั้นไว้ กระบวนการเรียนรู้โดยธรรมชาติ อาจเกิดขึ้นอย่างผิดๆ ถูกๆ อยู่หลายครั้งซ้ำๆ แต่จะกลายเป็นความทรงจำระยะยาว และพัฒนาไปถึงขั้นเป็นตัวตนของเด็กในที่สุด ภาษาแม่จึงเกี่ยวพันโดยตรงกับ ครอบครัว ชุมชนและสังคมหนึ่งๆ อย่างแท้จริง

ดังนั้น ภาษาแม่จึงเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สาขาวิชาอื่นๆ ในงานวิจัยหลายชิ้นระบุว่า อย่างน้อยก็ควรใช้ภาษาแม่ในการเรียนรู้สาขาวิชาอื่นๆ ในระดับเบื้องต้น เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น เกิดการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นชิน เกิดการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เข้าใจได้ดีอยู่แล้วหรือคุ้นเคยดี นอกจากนี้การเรียนภาษาที่สองของเด็กก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถเรียนรู้ระบบไวยากรณ์ และเกิดการเชื่อมโยงความเหมือนความต่างกันได้ ภาษาแม่จึงเป็นพื้นฐานหรือรากฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาหรือการเรียนรู้ สาขาวิชาอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันหลายๆ โรงเรียนได้ให้

ความสำคัญเรื่องนี้และเริ่มมีการขับเคลื่อนการใช้ภาษาแม่ในการเรียนการสอนเบื้องต้นในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ภาษาแม่ต่างๆ บนโลกนี้กำลังเลือนหายไป

เนื่องจากภาษาแม่ ไม่ได้ใช้เป็นภาษาทางการทางราชการ ไม่ได้ถูกใช้ในโรงเรียน ไม่ได้ถูกใช้เป็นภาษาประจำชาติ การใช้ภาษาแม่ในบางพื้นที่อาจถูกดูเหยียดหยาม บางพื้นที่ถูกสั่งห้ามใช้ เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองและความมั่นคงของชาติ นักภาษาศาสตร์ คาดว่าในโลกนี้มีภาษาที่แตกต่างกัน ถึง 6,000 ภาษาและภาษาแม่เหล่านี้กำลังค่อยๆ สูญหายไป ในประเทศไทยเป็นอีกประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านภาษา ซึ่งมีถึง 70 กลุ่มภาษา ภาษาแม่ในประเทศไทยเหล่านี้ก็จัดอยู่ในภาวะวิกฤติ เสี่ยงที่จะสูญหายไม่มีคนใช้อีกต่อไป

ภาษาแม่ไม่ได้เพียงแต่มีความหมายแค่ภาษาที่แม่เอาไว้ถ่ายทอดความรู้สึกกับลูกเท่านั้น ภาษาแม่ยังเป็นภาษาถิ่น เป็นภาษาแรกที่สร้างตัวตนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กคนหนึ่งกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และเชื้อชาติของตนเอง สร้างให้เด็กเห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ บนโลกนี้ ภาษาแม่ใช้บันทึกประวัติศาสตร์ อาจมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเรื่องเล่า ตำนานนิทาน บันทึกความรู้ของชุมชนของสังคม ภูมิปัญญาในการจัดการสังคม จัดการทรัพยากร ภาษามแม่ยังเป็นเครื่องมือที่จะบันทึกและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนั้น ยังมีภาษาแม่อีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ในสายตระกูลเดียวกัน พูดกันรู้เรื่อง เช่นในเขตชายแดนระหว่างประเทศอาจมีภาษาที่สามารถสื่อสารกันได้ ก็ยังผลทำให้เกิดประโยชน์ในแง่เศรษฐกิจชายแดน การค้าขายระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนจ้างแรงงานข้ามชาติได้

หากทุกๆ คนรู้จักและเข้าใจ ยอมรับในความแตกต่าง สามารถสื่อสารกันได้ ภาษาแม่อาจไม่เลือนหายไป วัฒนธรรมอีกหลายวัฒนธรรมก็คงไม่หายไป ภูมิปัญญา เรื่องเล่าตำนาน ประวัติศาสตร์ที่หลากหลายก็คงไม่หายไป การใช้ภาษาแม่จึงไม่ได้มีความสำคัญแค่การอนุรักษ์เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของคน พัฒนาสังคม และพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม

21 กุมภาพันธ์ “วันภาษาแม่สากล”

ในปี 1999 องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือยูเนสโก (UNESCO) กำหนดให้วันที่ 21 ก.พ. ของทุกปีเป็นวันภาษาแม่สากล โดยมีเป้าหมายเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ทั่วโลกเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และปกป้องภาษา ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่ภาษาแม่ของทุกภาษาบนโลก เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ภาษาส่วนใหญ่สูญหายไปจากสังคมโลก

ตามการประกาศขององค์การยูเนสโก "ภาษาแม่" หมายถึง ภาษาของกลุ่มชนต่างๆ ในทุกประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นภาษาใหญ่หรือภาษาเล็กที่มนุษย์ใช้สื่อสารกันในครอบครัว ชุมชน และสังคมของตนเอง นับเป็นเครื่องมือสื่อสารในวิถีชีวิตของกลุ่มคนและเป็นแหล่งสะสมภูมิปัญญาและองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อแสดงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของกลุ่มคนเหล่านั้น

“วันภาษาแม่สากล” มีจุดเริ่มต้นจากเหตุการณ์การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในการใช้ภาษาบังคลา/ภาษา

เบงกาลี ซึ่งเป็นภาษาแม่ของนักศึกษาชาวบังกลาเทศที่ถูกแยกให้อยู่ในประเทศปากีสถาน (ฝั่งตะวันออก) ซึ่งในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2495 การเรียกร้องดังกล่าวเป็นไปเพื่อต่อต้านการบังคับใช้ภาษาฮินดีเพียงภาษาเดียวในการศึกษา เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตในกลุ่มผู้เรียกร้องสิทธิทางภาษาแม่ของตน จากเหตุการณ์ดังกล่าวองค์การยูเนสโกจึงตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและโอกาสในการใช้ภาษาแม่ของมวลมนุษยชาติในทุกๆ ด้าน จึงได้กำหนดให้วันที่ 21 กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นวันภาษาแม่สากล เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ทั้งนี้เพื่อให้พลเมืองโลกตระหนักถึงความสำคัญของภาษาแม่ของตนเองและของผู้อื่น

***แต่ก่อนบังกลาเทศเป็นส่วนหนึ่งของประเทศปากีสถาน ซึ่งมีภาษาประจำชาติคือภาษาฮินดี

องค์การยูเนสโก กำหนดวันที่ 21 กุมภาพันธ์ เพื่อเป็นการระลึกถึงผู้ที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว

***ในเมืองธากา เมืองหลวงของบังกลาเทศ มีอนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ดังกล่าว ชื่อว่า Shaheed Minar (หมายถึง "อนุสาวรีย์ผู้พลีชีพ")

โต๊ะก็คือโต๊ะ
(Kindergeschichten)

ผู้เขียน Peter Bichsel
ผู้แปล ชลิต ดุรงค์พันธ์ (แปลจากภาษาเยอรมัน)
สำนักพิมพ์: ไรท์เตอร์

จะมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง หากว่าวันหนึ่ง “โต๊ะ” ไม่ได้ถูกเรียกว่า “โต๊ะ” อีกต่อไป ชาวของทุกอย่างล้วนถูกเรียกใหม่และมันก็ได้ครอบครองความหมายของสิ่งนั้นไปจริงๆ เสียด้วย แต่มันถูกรับรู้และเชื่อเพียงชายผู้เรียกขานมันขึ้นมาใหม่เพียงคนเดียวเท่านั้น นี่คือหนึ่งใน 7 เรื่องสั้นที่รวมอยู่ในหนังสือเล่มนี้ หลายคำถามที่ตัวละครถามขึ้นชวนให้คิดว่า เราเคยคิดสงสัยและตั้งคำถามเหล่านี้บ้างไหม? เรื่องราวของคนตัวเล็กธรรมดาสามัญที่ถูกมองว่าประหลาด ผิดเพี้ยน ความปกติของพวกเขาถูกมองว่าไม่ปกติ ความแตกต่างมักไม่ถูกยอมรับ แต่ก็น่าคิดว่า เราเคยคิดอะไรที่แตกต่างจากที่เคยอยู่เคยเป็นบ้างหรือไม่? หนังสือเล่มนี้อ่านสนุกเหมือนหนังสือสำหรับเด็ก แต่ก็ไม่เบาสำหรับผู้ใหญ่เช่นกัน แอบตลกร้ายและขื่นขื่นเล็กๆ ค่ะ

Her (รักตัวพิมพ์ชัด)

ผู้เขียน Spike Jonze
ผู้กำกับ Spike Jonze
ฉายปี 2013 สร้างโดย Annapurna Pictures
นักแสดง Joaquin Phoenix, Amy Adams, Rooney Mara, Olivia Wilde, Scarlett Johansson (เสียง)

ต้องยอมรับว่าทุกวันนี้แอปพลิเคชันต่างๆ บนสมาร์ทโฟนกลายเป็นสิ่งขาดไม่ได้สำหรับแทบทุกคนไปแล้ว ทุกความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็ว แม้จะนั่งอยู่คนเดียวก็ยังสามารถคุยกับเพื่อนใหม่ได้ทั่วโลก ในวันข้างหน้าโลกจะเป็นเช่นไร ชวนให้จินตนาการถึงนัก

Her เป็นเรื่องราวในโลกอนาคต เมื่อชายผู้ทำงานรับจ้างเขียนจดหมายออนไลน์ บอกทุกความรู้สึกแทนลูกค้าที่ไม่อาจบอกความรู้สึกของตนได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเช่นนั้น เขากำลังอยู่ระหว่างหย่าร้างกับภรรยา ชีวิตเคร่งขรึม จมอยู่ในความเหงา เพราะไม่อาจยอมรับความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ จนวันหนึ่งเขาได้รู้จักกับซาแมนต้า ทุกอย่างเริ่มสดใสขึ้น เรื่องราวความรักคงเป็นไปเช่นคนทั่วไป พวกเขาอาจแต่งงานกันในท้ายที่สุด แต่รักครั้งนี้เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์และปัญญาประดิษฐ์(Ai) ที่กำลังเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดและพัฒนาความสัมพันธ์ขึ้นเรื่อยๆ มนุษย์ที่ประมาทจะดำรงอยู่ในสภาวะเช่นนี้ต่อไปอย่างไร?

“ความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรม เป็นความสวยงาม ถือเป็นความมั่งคั่งทางทรัพยากรของประเทศ ไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และจะดีแค่ไหน ถ้าสิ่งเหล่านี้กลายเป็นโอกาสและต้นทุนที่ทรงพลังสู่การพัฒนา ศักยภาพของคนในประเทศไทย”

ย้อนกลับไปเมื่อ 10 กว่าปีก่อนนั้น เด็กนักเรียน กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารได้เข้าสู่ระบบการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในโรงเรียน เหมือนเด็กปกติทั่วไป แต่ผลจากการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ไม่ได้เป็นอย่างที่ควรจะเป็น แทนที่เด็กเหล่านี้จะสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างคล่องแคล่วและสามารถต่อยอดการเรียนรู้ไปสู่อาชีพต่างๆ ในระดับที่สูงขึ้นได้ แต่กลับกลายเป็นว่า เด็กจำนวนมากไม่สามารถอ่านเขียนได้ ขาดเรียนบ่อย และในที่สุดพวกเขาเลือกที่จะเดินออกจากระบบการศึกษา เมื่อมอง ลึกลงไปเรื่อยๆ ทำให้พบว่า อุปสรรคแรกที่เด็กเหล่านี้ต้อง พบบ่อย เมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนคือ ภาษาที่พูดคุยสื่อสารใน โรงเรียนเป็นภาษาที่ไม่คุ้นเคยหรือบางคนแทบจะไม่รู้จัก โดยเฉพาะเด็กในวัยปฐมวัยเมื่อเขาอาศัยอยู่ในชุมชนของตนเอง เมื่อถึงจุดๆ หนึ่ง ความพยายามและการดิ้นรนของเด็กๆ เหล่านี้ก็หมดลง ต่อระบบศึกษาที่ใช้ภาษาไทยภาษาเดียวใน กระบวนการเรียนการสอน เราจึงได้ยินข่าวบ่อยๆ ในแวดวง

การศึกษาว่า มีเด็กไทยจำนวนมากที่ยังไม่สามารถออกเขียน ได้ คิดวิเคราะห์ไม่เป็น ผลคะแนนการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ และ กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่กระทรวงศึกษาธิการหนักใจและต้อง จัดการอย่างเร่งด่วน

จริงๆ สิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กๆ กลุ่มนี้ มีความซับซ้อนกว่านั้น เมื่อพวกเขาอมแพ้ต่อระบบการศึกษา ทำให้ถูกตราหน้าว่า “โง่” “เด็กพวกนี้ไม่สามารถสอนให้ได้ดีกว่านี้แล้ว พวกเขาไม่มีศักยภาพ พอที่จะเรียนรู้ให้ได้ดีกว่านี้แล้ว” คำพูดเหล่านั้นนอกจากจะส่งผล

ภาษาและวัฒนธรรม พลังสู่การพัฒนา

กระทบโดยตรงต่อความรู้สึกของเด็กๆ กลุ่มนี้แล้ว เรายังเห็นความสิ้นหวังของครูผู้สอนที่พยายามแล้วจนสุดความสามารถแต่ไม่สามารถสอนได้ จนเกิดเป็นความท้อใจและแสดงออกด้วยคำพูดและการกระทำที่นำไปสู่การดูถูกและการเลือกปฏิบัติในสังคม กลายเป็นช่องว่างทางสังคม ที่เกิดจากความเข้าใจผิดซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นเลย

เมื่อเวลาผ่านไปช่องว่างนี้ยิ่งโตมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์พยายามลดช่องว่างด้วยการสร้างตัวตนของเขาให้เป็นเหมือนกับคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคม เพียงเพราะต้องการหลุดพ้นจากการดูถูก การเลือกปฏิบัติและให้ได้มาซึ่งการยอมรับ สิ่งนี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อมาคือ การละทิ้งภาษา วัฒนธรรม ประเพณี อันดีงามของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ และกลายเป็นเรื่องเร่งด่วนของหน่วยงานที่มีความห่วงใยต่อการสูญหายของภาษา วัฒนธรรม เป็นภาระงานที่ย้อนไปมาให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

มูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ได้เล็งเห็นถึงปัญหาเหล่านี้จึงได้เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลขึ้น ภายใต้โครงการ "การจัดการเรียนการสอนแนวทางทวิ/พหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน" ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานจากมูลนิธิเด็กเพชรตลอดชีพ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และได้รับความร่วมมือจากเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้อง เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2550 กับโรงเรียนนาร่องจำนวน 6 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่และเชียงราย ซึ่งเด็กนักเรียนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญ กะเหรี่ยงโปว์ และม้ง

แนวทางการสอนนี้จะใช้ภาษาแม่ (ภาษาท้องถิ่น) สอนควบคู่กับภาษาไทยในสัดส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น เป็นการใช้ประโยชน์จากภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาที่เด็กนักเรียนถนัดมากที่สุด อนึ่งเป็นต้นทุนและเครื่องมือสื่อสารที่ทรงพลังที่สุดในการเรียนรู้ เชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ด้วยภาษาไทย (ภาษาทางการ) อย่างเป็นระบบและเป็นมิตรต่อพวกเขา ช่วยสร้างรากฐานการเรียนรู้ที่แข็งแกร่งทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาไทย ทั้งนี้มีการนำเอา

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการสอน พัฒนาเป็นสื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชนนั้นๆ

หลังจากการดำเนินการเกิดผลเชิงประจักษ์ สร้างความตื่นเต้น ประหลาดใจ และได้รับการยอมรับจากทั้งผู้ปฏิบัติงาน โรงเรียน ชุมชน หน่วยงานเกี่ยวข้องต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนที่พบเห็น ว่าเด็กนักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก สื่อสารอย่างเข้าใจ เรียนรู้อย่างเข้าใจ มีความสุขในการเรียน กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ มีทักษะการคิดในระดับสูง เพราะพวกเขาได้ใช้ภาษาที่เขถกนัที่สุด ผึกคิควิเคราะห์ พิจารณา ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างสร้างสรรค์ เด็กนักเรียนจึงใฝ่รู้ ชอบซักถาม มีส่วนร่วมในการเรียนเป็นอย่างดี ส่งผลให้ห้องเรียนกลายเป็นห้องเรียนที่มีชีวิตชีวา ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสนุกสนานและมีความสุขซึ่งแตกต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้พวกเขายังมีความภาคภูมิใจในตนเอง ใฝ่รู้สีกแปลกแยกกับความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความชื่นชม ภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งได้มาจากการถูกยอมรับผ่านระบบการศึกษาในโรงเรียนนั่นเอง และแน่นอนเป็นแนวทางที่นำไปสู่การสืบสานและสืบทอดมรดกทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามจากรุ่นสู่รุ่นอย่างมีระบบและยั่งยืนต่อไป

หลังจากนั้นเมื่อโรงเรียนอื่นๆที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้เห็นผลที่เกิดขึ้น จึงได้นำแนวทางการสอนนี้ขยายผลไปใช้ในพื้นที่ตนเองด้วย ปัจจุบันมีโรงเรียนที่นำการเรียนการสอนแนวทางนี้ไปใช้กว่า 24 โรงเรียน ครอบคลุมกลุ่มภาษาอื่นๆเพิ่มเติม คือ กะเหรี่ยงสกอร์ และลาหู่ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานใน

โรงเรียนขยายผลจากมูลนิธิเกือฝันเด็ก และได้รับการสนับสนุนค่าจ้างครูท้องถิ่นของโรงเรียนนัร่องจากมูลนิธิพีเลนโทรปีคอนเนคชั่น ต่อหลังจากที่ได้จบโครงการฯไปเมื่อ 2 ปีที่แล้ว แต่ทั้งนี้ยังไม่สามารถครอบคลุมการช่วยเหลือครบทุกโรงเรียน และโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานอยู่

จากการดำเนินงานมาพบว่ายังมีโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงอีกเป็นจำนวนมากที่มีความสนใจและต้องการจัดการเรียนการสอนแนวทางนี้ในโรงเรียนของตนเอง แต่ขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งเบื้องต้นหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งชมรมทวิ/พหุภาษาจังหวัดเชียงใหม่ขึ้นในปี 2561 เพื่อร่วมกันผลักดันและขับเคลื่อนงานสร้างความเข้าใจและตระหนักแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆไป โดยในปี 2562 นี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนของการอบรมครู การผลิตสื่อบางส่วน การนิเทศและติดตามการสอน บวกกับความพยายามทางงบประมาณของโรงเรียนแต่ละแห่ง ด้วยการทอดผ้าป่า วังระดมทุน และรับบริจาคในรูปแบบต่างๆ เพื่อที่จะสามารถดำเนินการในโรงเรียนของตนได้ เล็งเห็นถึงความพยายามอย่างจริงจังของโรงเรียนที่ต้องการช่วยเหลือเด็กให้ได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และทั้งนี้ ชมรมฯ ยังคงพยายามสร้างความเข้าใจและตระหนักต่อกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานของรัฐ สาธารณะและภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแนวทางนี้อย่างจริงจัง เป็นความหวังที่คนในพื้นที่ยังรอคอย...และหวังใจเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการสนับสนุนในระยะเวลาอันใกล้นี้...

แนะนำนักปิงชน

อรณี จรียาพจน์งาม

อรณี จรียาพจน์งาม เป็นชนเผ่าชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงสกอร์ ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการมูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ และเป็นผู้ประสานงานและดำเนินโครงการ MLE ขับเคลื่อนงาน MLE ในระดับงานต่างๆ ทำงานเกี่ยวกับ ช่างงานทางด้านการศึกษา พัฒนาและส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์

รุ่งอรุณใหม่เหนือภูเขา

บทสะท้อนนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

สำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ของไทย

ในพื้นที่ก้นดง น่านไกล และชายแดน ผู้ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ถอดความ สรุปและเรียบเรียงจาก (1) เอกสาร New Dawn Over the Mountains : Improving Access and Equity through Mother Tongue-Based Multilingual Education for Thailand’s Ethnic Children และ (2) การนำเสนอประสบการณ์ MTB-MLE ของประเทศไทยในการสัมมนาระหว่างประเทศ “The Inclusion, Mobility and Multilingual Education Conference : Exploring the role of languages for education and development” ระหว่างวันที่ 24 - 26 กันยายน 2562 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย โดยมูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ (FAL) และมูลนิธิหมู่บ้านเด็กเพชดาไล่อชชี (PCF) ประเทศไทย

ณ วันนี้ การอยู่อาศัยและใช้ชีวิตในชุมชนและสังคมโลก มนุษย์ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารมากกว่า 7,000 ภาษา (Ethnologue 2019) โดยประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ทั้ง 192 ประเทศยอมรับว่า **ลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างหลากหลายถือเป็นวิถีปฏิบัติทั่วไป (norm) มิใช่ลักษณะพิเศษหรือข้อยกเว้น (exemption) แต่อย่างใด**

นอกจากนั้น ข้อมูลทั้งจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ธนาคารโลก (World Bank) และองค์กรต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนที่เติบโตและใช้ชีวิตกับภาษาแม่และเข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนที่มีได้นำภาษาแม่ของเด็กและเยาวชนนั้น ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน มักจะประสบปัญหาความยากลำบากในการใช้ชีวิตในโรงเรียน และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะ ตลอดจนคุณภาพชีวิตระยะยาวของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น

ดังนั้น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมามากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา มูลนิธิภาษาศาสตร์ประยุกต์ (FAL) และมูลนิธิหมู่บ้านเด็กเพชดาเลียอซี (PCF) จึงได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ตลอดจนองค์กรชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมือง พัฒนาและจัดกระบวนการเสริมสร้างในการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (Mother Tongue-Based Multilingual Education : MTB-MLE) สำหรับเด็กและเยาวชนจากกลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมือง ที่เข้ารับการศึกษตามโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ก้นดาร์ ท่างไกล และชายแดน โดยพบว่า **เด็กและเยาวชนที่ได้รับการศึกษาผ่านระบบ MTB-MLE มีความตื่นตัวในการรับและแลกเปลี่ยนเนื้อหา ความรู้ โดยมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความเข้าใจภาษาไทยที่ดีขึ้น จนทำให้กลุ่มครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนบิดา-มารดา ผู้ปกครอง ให้การยอมรับระบบ MTB-MLE มากยิ่งขึ้น**

โดยธรรมชาติ บุคคลมีกลไกการเรียนรู้และการสื่อสารภาษาแม่ (mother tongue) ซึ่งเป็นภาษาและการสื่อสารของครอบครัว กลุ่มหรือสังคมที่ตนเองเกิด เติบโต และ/หรืออาศัยอยู่ร่วม โดยผ่านการกล่อมเกลา การอยู่ร่วม การพัฒนาทักษะ การใช้ชีวิต และการทำความเข้าใจกฎกติกาหรือข้อกำหนดต่างๆ ในการใช้ชีวิตในสังคมนั้นๆ จนสามารถเลือกหรือพัฒนาศักยภาพและสร้างคุณภาพชีวิตได้ตามความสามารถ และลักษณะที่เป็นอยู่ ให้สอดคล้องหรืออยู่ร่วมกับบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมที่ตนเองใช้ชีวิตอยู่ร่วม ดังนั้น การทำความเข้าใจการสื่อสารผ่านภาษาแม่จึงเป็นลักษณะของการเรียนรู้ในเชิงธรรมชาติ เป็นสำคัญ แต่หาก ณ ช่วงเวลาใดๆ ที่บุคคลผู้นั้นต้องผันตัวเองไปอยู่อาศัย เติบโต หรือใช้ชีวิตในสังคมหรือกลุ่มคนที่ใช้ภาษาอื่น ๆ ที่มีใช้ภาษาแม่ของตน ย่อมประสบปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่างๆ

ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการเลือกพัฒนาศักยภาพและการสร้างคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นๆ เป็นอย่างมาก โดยหากยังเป็นเด็กและเยาวชนที่เกิด เติบโต และ/หรือใช้ชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนพื้นเมืองในประเทศไทย และต้องเข้ารับการศึกษาในระบบทั่วไปที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักอย่างเดียว โดยมุ่งหวังที่จะได้พัฒนาศักยภาพ สร้างคุณภาพชีวิต พวกเขาเหล่านั้น ย่อมเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ อันส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพ และอาจจะต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน หรือไม่สามารถนำเนื้อหาความรู้จากการศึกษามาใช้พัฒนาทักษะและสร้างคุณภาพชีวิตใด ๆ ได้อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ มูลนิธิ FAL และมูลนิธิ PCF จึงได้นำกระบวนการเสริมสร้างในการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (MTB-MLE) มาพัฒนาและปรับใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบทั่วไป โดยเริ่มต้นดำเนินการในโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนห่างไกล เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาของเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมือง โดยการดำเนินการดังกล่าวเริ่มต้น ตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปัจจุบัน

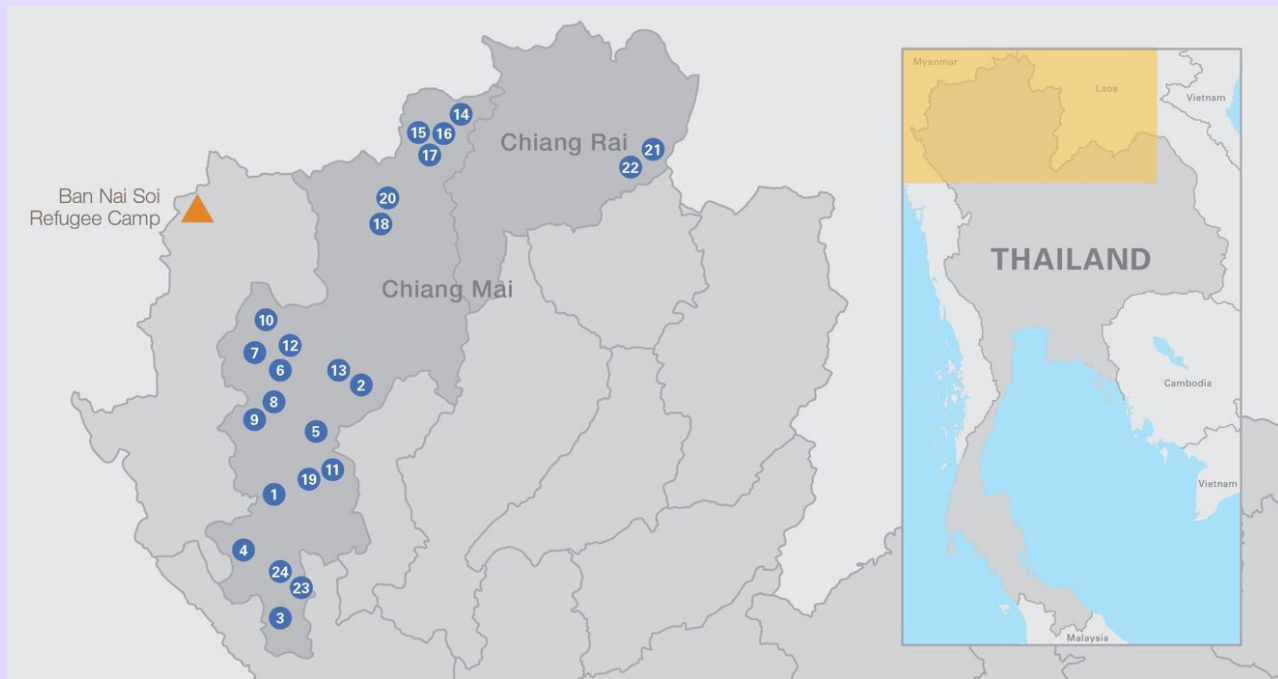

“ผมเริ่มเข้าโรงเรียน ตอนอายุ 5 ขวบ (ปี 2551) โดยเริ่มเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่โรงเรียนบ้านพุย ในการเรียนในชั้นเรียน ครูใช้ทั้งภาษาแม่ของผม (กะเหรี่ยง) และภาษาไทย ทำให้ผมมีความสุขมาก รู้สึกสบายใจ และไม่กลัวครู ตอนนี้อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็มีความภาคภูมิใจที่ได้ใช้ภาษาของตนเองในชั้นเรียน และทำให้ผมใช้ภาษาไทยและภาษากะเหรี่ยงได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่เขินอายที่จะบอกว่าตนเองเป็นกะเหรี่ยง ผมเป็นหนึ่งในความหลากหลายของสังคมไทย และยอมรับความแตกต่างของเพื่อนคนอื่น ๆ”

สิทธิพล หรือ
นักเรียนที่ผ่านกระบวนการ MTB-MLE
และผู้แทนเด็กและเยาวชนเครือข่ายต้นกล้า (TKN)

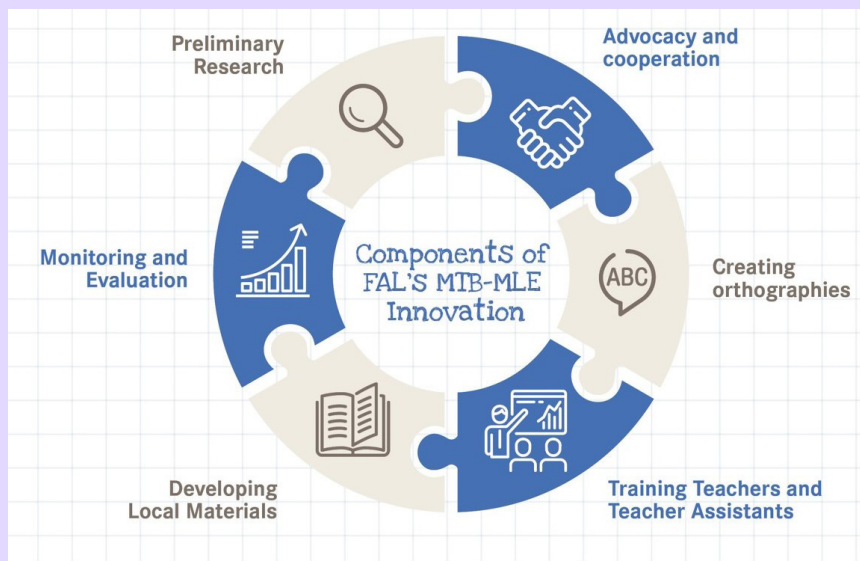
การจัดการเรียนการสอนในระบบ MTB-MLE ได้รับการรับรองว่าเป็นรูปแบบการจัดการกระบวนการเสริมสร้างการเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีเหตุผลหลัก 3 ด้าน คือ (1) การพัฒนาผลการเรียนของเด็กและเยาวชนมีมากขึ้น ในขณะที่นักเรียนได้ปรับใช้ทักษะชีวิต และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชน และสังคมได้ดียิ่งขึ้น (2) การสร้างเสริมความสามารถในการเข้าถึงความรู้ การสื่อสาร และการแสดงออกต่าง ๆ โดยเอาชนะปัญหาอุปสรรคด้านภาษา และทำให้เกิดการเชื่อมโยง การทำความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของทั้งกลุ่ม และของประเทศชาติได้อย่างถ่องแท้ และ (3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสังคมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแบ่งปันความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรม เทคโนโลยี ตลอดจนการพัฒนาต่าง ๆ ผ่านลักษณะการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนแบบ MTB-MLE

โดยระหว่างปี 2550 - 2562 มีโรงเรียนในประเทศไทยที่นำระบบการเรียนสอน MTB-MLE ไปปรับใช้แล้วในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย จำนวน 24 แห่ง พร้อมทั้งขยายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ

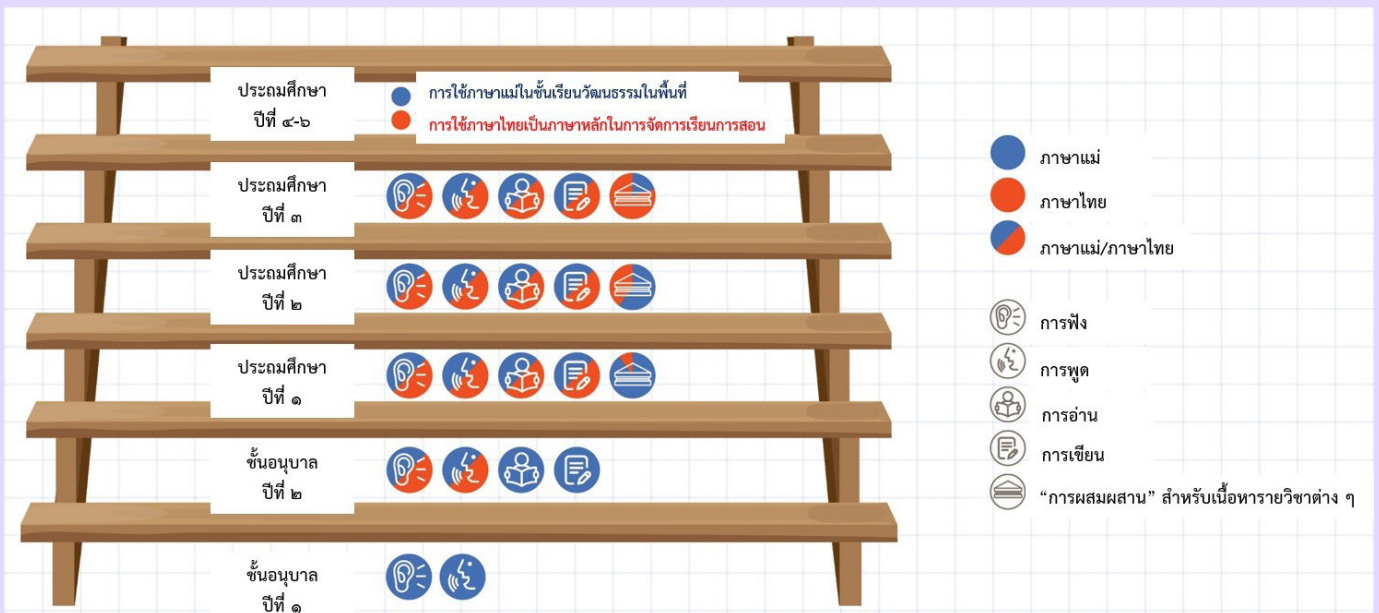

1. โรงเรียนบ้านพุย	2. โรงเรียนห้วยน้ำขาว
3. โรงเรียนขุนแม่เต็นน้อย	4. โรงเรียนแม่คง
5. โรงเรียนขุนแตะ	6. โรงเรียนแม่หมู
7. โรงเรียนนากลาง	8. โรงเรียนบนนา
9. โรงเรียนสองธาร	10. โรงเรียนสบแม่ร่วม
11. โรงเรียนห้วยสะพัด	12. โรงเรียนแม่อิว
13. โรงเรียนห้วยข้าวลีบ	14. โรงเรียนห้วยโคกหมู
15. โรงเรียนคบดง	16. โรงเรียนห้วยม่วง
17. โรงเรียนท่างั่ว	18. โรงเรียนป่าไผ่
19. โรงเรียนแม่ล่อง	20. โรงเรียนบ้านใหม่
21. โรงเรียนห้วยห่าน	22. โรงเรียนรักแผ่นดิน
23. โรงเรียนมูเซอ	25. โรงเรียนสบลาน

ทั้งนี้ เมื่อถอดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน MTB-MLE เปรียบเทียบในเชิงระบบ และเชิงกระบวนการ สามารถทำความเข้าใจได้ดังนี้

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ MTB-MLE

ในการประชุมระหว่างประเทศ เรื่อง “การอยู่ร่วม และการอพยพโยกย้ายกับการศึกษาพหุภาษา : บทบาทของภาษาสำหรับการศึกษาและการพัฒนา (The Inclusion, Mobility and Multilingual Education Conference : Exploring the role of languages for education and development)” ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 24 - 26 กันยายน 2562 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย มูลนิธิ FAL มูลนิธิ PCF ผู้บริหารโรงเรียนตลอดจนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 24 แห่ง ที่นำระบบการเรียนสอน MTB-MLE ไปปรับใช้ ได้เข้าร่วมการประชุม พร้อมนำเสนอบทเรียน และประเด็นปัญหา/อุปสรรคข้อจำกัด และข้อเสนอแนะต่อการนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบ MTB-MLE มาปรับใช้ และขยายผล โดยสรุปดังนี้

บทเรียนความสำเร็จ

การทำงานร่วมกับชุมชน	<p>การทำความเข้าใจ ปรัชญาหรือกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งครอบคลุมทั้งผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐ ถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ตลอดจนประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการนำแนวทาง MTB-MLE มาปรับใช้ นอกจากนี้ชุมชนยังเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำ รักษา และพัฒนาระบบเขียน (orthography) รวมถึงสื่อและกระบวนการเรียนการสอนภาษาในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย</p>
การทำงานร่วมกับครูผู้สอน	<p>การทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการนำแนวทาง MTB-MLE ไปปรับใช้ โดยครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการฝึกและทดลองนำเทคนิควิธีตามแนวทาง MTB-MLE ไปปรับใช้ โดยมี การติดตามและสนับสนุนจากลักษณะที่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน โดยสม่ำเสมอ</p>
การทำงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน	<p>การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะผู้บริหารเกี่ยวกับประโยชน์ คุณค่า วิธีการ และการสนับสนุนที่ถูกต้องเหมาะสมในการนำแนวทาง MTB-MLE มาปรับใช้ โดยใช้กระบวนการการฝึกอบรมหรือการศึกษาดูงานระยะสั้น</p>
การทำงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	<p>การประสาน เชื่อมโยง พร้อมกับสื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำแนวทาง MTB-MLE ไปปรับใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยสะท้อนการเปลี่ยนแปลง สัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคะแนนการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT)</p>

บทเรียนความสำเร็จ

<p>ความยากลำบากในการสรรหา/จ้างบุคลากรครูผู้สอน และการเปลี่ยนแปลง/การรักษาบุคลากรครูผู้สอนให้อยู่กับระบบ MTB-MLE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อจำกัด : <ol style="list-style-type: none"> (1) จากโอกาสในการเข้ารับการศึกษาของครูท้องถิ่นที่มาจากครอบครัวหรือชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ชนพื้นเมือง ทำให้ครูเหล่านี้ไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรหรือครุศาสตร์ และมีสถานะการจ้างเป็น “ครูผู้ช่วย” (2) โดยส่วนใหญ่ครูผู้สอนที่ผ่านการบรรจุเข้ารับราชการครู มักจะใช้เวลาช่วงเริ่มต้นบรรจุปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล หรือตามชายแดน ซึ่งมักจะเป็นโรงเรียนที่มีเด็กนักเรียนจากกลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมืองเข้ารับการศึกษา และบางแห่งได้นำระบบ MTB-MLE ไปปรับใช้ แต่เมื่อครูเหล่านี้ครบกำหนดหรือมีคุณสมบัติครบที่จะขอโอนย้ายไปในโรงเรียนตามความประสงค์ ก็จะส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเหล่านั้นขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจ และผู้บริหารต้องการแก้ไขปัญหา โดยการนำบุคลากรอื่น ๆ มาปฏิบัติงานซึ่งล้วนไม่มีประสบการณ์ ทักษะ หรือผ่านการฝึกฝนในระบบ MTB-MLE มาทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน • ข้อเสนอ : กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาจัดกระบวนการ และงบประมาณสนับสนุนการพัฒนา “ครูผู้ช่วย (ครูท้องถิ่น)” ให้สามารถมีคุณสมบัติเป็นหรือเทียบเท่ากับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรหรือครุศาสตร์ รวมถึงการสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์และ/หรือชนพื้นเมืองได้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรหรือครุศาสตร์ เพื่อให้เป็นครูผู้สอนต่อไป
<p>ข้อจำกัดด้านงบประมาณ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อจำกัด : การขาดแคลนงบประมาณในการฝึกอบรมครูผู้สอน และพัฒนา/จัดทำสื่อการเรียนการสอนในระบบ MTB-MLE • ข้อเสนอ : กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาจัดงบประมาณสนับสนุนการพัฒนา “ครูผู้ช่วย (ครูท้องถิ่น)” รวมถึงสื่อการเรียนการสอนระบบ MTB-MLE
<p>การขาดการติดตาม และสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อจำกัด : โดยที่โรงเรียนหรือพื้นที่ซึ่งจัดการเรียนการสอนในระบบ MTB-MLE มักจะอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกล หรือตามชายแดน ซึ่งยากต่อการติดตาม และสนับสนุนต่าง ๆ ทำให้ครู และผู้บริหารโรงเรียนขาดโอกาสในการพัฒนา หรือรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ • ข้อเสนอ : การพัฒนาเทคโนโลยี หรือใช้เครื่องมือสำหรับประสานงานและนำระบบการสื่อสารที่แตกต่างหลากหลายมาปรับใช้ อาทิ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และช่องทางการสื่อสาร/สื่อออนไลน์ต่าง ๆ

การทดสอบความสามารถ
พื้นฐานระดับชาติ (NT) โดย
ใช้เกณฑ์ความเข้าใจทาง
ภาษาไทยเป็นสำคัญ

- ข้อจำกัด : ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) เป็นอย่างมาก โดยมีการนำผลการทดสอบ NT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และผลการทดสอบ O-Net ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาใช้ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน ในส่วนของการขึ้นเงินเดือนและค่าตอบแทน รวมถึงการปรับตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังนำระบบทดสอบความสามารถในการอ่านออกเขียนได้มาใช้ในการทดสอบในทุกๆระดับ ซึ่งนักเรียนที่ใช้กระบวนการ MTB-MLE โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาตอนต้นมักจะประสบปัญหาได้คะแนนต่ำ หรือค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการทดสอบใช้ภาษาไทยเป็นหลัก โดยไม่มีการเชื่อมโยงกับความเข้าใจในภาษาแม่ของนักเรียนนั้น ๆ แต่อย่างใด
- ข้อเสนอ : การจัดทดสอบในกรณีที่เป็นนักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนต้น หากเป็นนักเรียนที่ใช้กระบวนการ MTB-MLE ควรมีการทดสอบ โดยการใช้ภาษาแม่เป็นส่วนเสริมในแบบทดสอบที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก เพื่อให้สามารถตรวจวัดความรู้และความเข้าใจที่แท้จริงของนักเรียนนั้น ๆ มากกว่าที่จะตรวจสอบความรู้และความเข้าใจภาษาไทย

แนะนำนักเขียน

เอกชัย ปิ่นแก้ว

เอกชัย ปิ่นแก้ว (ปี 2519 -ปัจจุบัน) เกิดและเติบโตในครอบครัวที่มีฝัองมารดาเป็นไทดำ โดยเรียนรู้อะไรก็ตามความเข้าใจภาษาไทดำผ่านการใช้ชีวิต สลับไปมาระหว่างกรุงเทพฯ นครปฐม และราชบุรี จนเลือกเข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษาตามความสนใจ ด้านวารสารศาสตร์ มานุษยวิทยา ภาษามือระหว่างประเทศ (ภาษามือสิทธิมนุษยชน) รวมถึงการวิจัยเพื่อการพัฒนาทฤษฎีและนโยบาย และมีความสนใจในการเดินทาง/เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม) และจีน

ปัจจุบัน ทำหน้าที่สนับสนุนงานพัฒนาให้กับกลุ่มต่างๆ ในฐานะนักวิชาการ/นักภาษาศาสตร์สิทธิมนุษยชน ที่ปรึกษากองวิชาการ อาสาสมัคร นักแปลภาษา (ไทย-อังกฤษ) และผู้บรรยายและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในหลักสูตรต่างๆ กับคณาจารย์ และนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พร้อมกับติดตามและสนับสนุนการทำงานของกลุ่มประชากร และกลุ่มประเด็นต่างๆ อย่างใกล้ชิด อาทิ กลุ่มชาติพันธุ์และชนพื้นเมือง ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ/การติดตามการแก้ไขปัญหาการลอบข่มขืนแดนกลุ่มอัตลักษณ์ที่แตกต่างทั้งทางวัฒนธรรม/เพศภาวะ และการแสดงออกซึ่งความเชื่อและความคิดเห็น ตลอดจนนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และประโยชน์สาธารณะต่างๆ

การสื่อสารด้วยหัวใจ ในงานรักษาพยาบาล

“บ๊อด้อแหล” เป็นอะไรมา?”

คำกักกัยที่ผู้เขียนมักสอบถามคนไข้ที่มายื่นบัตรเพื่อรับบริการที่โรงพยาบาล อุ้มผางจะได้จำแนกแผนกให้คนไข้แยกย้ายไปได้ถูกต้อง ทำให้ไม่เสียเวลาและคนไข้ไม่กระจุกตัวอยู่ที่แผนกใดแผนกหนึ่งมากจนเกินไป แม้คำตอบที่ได้รับมาบางครั้งอาจจะยืดเยื้อวนฟังไม่เข้าใจเอาเลย แต่ก็พยายามจับใจความด้วยคำสำคัญ เช่น ปวดฟัน : แมซา, ปวดหัว : โคะคะศิชา, เป็นไข้ : ต้ายะเจ้อ เป็นต้น

คนไข้กว่า 90% ของโรงพยาบาลอุ้มผาง เป็นพี่น้องชาวปกากะญอ อีก 10% เป็นคนไทยพื้นราบที่สื่อสารด้วยภาษาเหนือ รวมกับพี่น้องม้งในสองหมู่บ้าน คือ บ้านแม่กลองน้อย กับบ้านแม่กลองใหญ่ และพี่น้องที่พูดภาษาเมียนมาจากประเทศเพื่อนบ้านและในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ และศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านอุ้มเปี้ยมในขณะที่แพทย์ผู้ทำการรักษาทั้งหมดไม่ใช่คนในพื้นที่ ไม่สามารถพูดภาษาปกากะญอได้ กรณีพบคนไข้วัย40ปีลงมาส่วนมากจะสามารถพูดภาษาไทยภาคกลางได้ ขณะที่คนเฒ่าคนแก่ ซึ่งไม่ได้เล่าเรียนหนังสือและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านห่างไกลไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยภาคกลางได้

ในการเข้ารับการรักษาพยาบาลเพื่อขจัดอาการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ในหมดไป การแปลภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งหากแปลอาการผิดแล้วแพทย์วินิจฉัยผิด จะทำให้การรักษาเป็นไปในทางที่ผิด กรณีแปลวิธีใช้ยาผิด ยิงจะเป็นโทษ ดังนั้นเมื่อเจ็บป่วยและต้องได้รับการวินิจฉัยอย่างถูกต้อง อันจะนำไปสู่การรักษาที่ถูกวิธี ตัวช่วยสำคัญที่สุดของบรรดาคุณหมอคือ ล่ามแปลภาษา ซึ่งในบางโรงพยาบาลใช้วิธีประสานงานกับหน่วยงานพัฒนาเอกชนในการจัดหาและจ้างงานล่ามเพื่อแปลภาษาโดยเฉพาะ ในขณะที่โรงพยาบาลอุ้มผาง ใช้วิธีการจ้างงานน้องๆ พนักงานผู้ช่วยเหลือคนไข้จากลูกหลานของชาวบ้านในอำเภออุ้มผาง

ดังนั้น นอกเหนือจากภาระงานที่ต้องช่วยเหลือคนไข้ เช่น ชั่งน้ำหนัก วัดไข้ วัดความดัน เซ็นรูด เซ็นเปล เช็ดตัว เตรียมเครื่องมือเครื่อง

มือสำหรับคุณหมอและคุณพยาบาล น้องๆ ยังทำหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษาในห้องตรวจของคุณหมอ แปลภาษาในเวลาที่แพทย์เฉพาะทางจากโรงพยาบาลอื่นเข้ามารักษาคคนไข้เป็นกรณีพิเศษ แปลภาษาในยามออกหน่วยไปตามหมู่บ้านในกรณีที่คนไข้ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยกลางได้ น้องพนักงานบางคนสามารถพูดได้ทั้งภาษาปกากะญอ ภาษาเมียนมา และภาษาไทย

ทั้งนี้ในห้วง10ปีที่ผ่านมา โรงพยาบาลอุ้มผางทยอยรับน้องๆ พยาบาลวิชาชีพ และบุคลากรอื่นๆ ที่มาประจำการจากเด็กที่เป็นลูกหลานของชาวอุ้มผางและอำเภออื่นๆ ในจังหวัดตาก ทำให้ปัจจุบันพยาบาลและบุคลากรเกือบ 40% เป็นคนอุ้มผางและคนจังหวัดตาก ที่เป็นลูกหลานของพี่น้องปกากะญอ และพี่น้องม้ง

การมีพยาบาล บุคลากร และน้องพนักงานที่เป็นลูกหลาน ทำให้การมาโรงพยาบาลของคนไข้มีความสบายใจ สามารถพูดจากรู้เรื่อง มีกำลังใจต่อสู้กับการป่วยไข้ที่เป็นอยู่ บุคลากรที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาก็พยายามจะเรียนรู้เพื่อให้สื่อสารค่าง่ายๆ ได้บ้าง ทำให้คนไข้รู้สึกได้ถึงความต้องการเข้าใจพวกเขาจริงๆ

การให้บริการที่โรงพยาบาลอุ้มผางจึงไม่ค่อยถูกร้องเรียนเหมือนโรงพยาบาลที่อยู่ในเมือง เพราะสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับบุคลากรทุกคนในโรงพยาบาล คือ การสื่อสารกับคนไข้ด้วยหัวใจ มองเห็นคุณค่าในความมนุษย์ที่เท่ากันของคนไข้ทุกคน ซึ่งภาษาไม่จำเป็นต้องเอ่ยออกมาเป็นคำพูด แต่รับรู้ได้ทั้งคนที่สื่อออกไปและคนรับสื่อ

ภาษามลายูภาคใต้

จากอดีตที่รุ่งเรือง ถึง ปัจจุบันที่ถดถอย

<http://kelanakota.suarasurabaya.net>

ภายใต้กรอบคิดของรัฐชาติสมัยใหม่ ตั้งแต่ทศวรรษ 1920 เป็นต้นมา รัฐมุ่งเน้นแต่การกลืนกลายหรือผสมผสาน (Assimilation) ทางชาติพันธุ์ ให้เข้าอยู่ในมาตรฐานเดียวทางวัฒนธรรม (Uniculture) พร้อมกันนั้น การขยายตัวของ วัฒนธรรมใหม่และใหญ่กว่าก็ทำให้สำนึกเรื่องวัฒนธรรมและภาษาจำนวนมากค่อยๆ หดหายและกำลังสูญพันธุ์ แต่เมื่อโลก เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ได้กลับเร่งเร้าความต้องการอนุรักษ์อัตลักษณ์วัฒนธรรมขึ้นมาอีกครั้ง (ธนศ วงศ์ยานนาวา 2557:15)

หากมองสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีต ครั้นยังมีระบบการปกครองเป็นอาณาจักรลังกาสุกะสุริยสุลต่านปัตตานี การใช้ภาษาและศาสนา ถือว่าเป็นองค์ประกอบความสำคัญในกระบวนการสร้างสำนึกความเป็นชาติมลายู หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น ตัวหล่อหลอมความเป็นวัฒนธรรมมลายูมุสลิม โดยเฉพาะภาษามลายูได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของภาษาศาสนาอิสลาม สิ่งนี้เกิดขึ้น ในราว ค.ศ. 10-15 เมื่อครั้งที่ชาวอาหรับ เปอร์เซีย เดิร์ก ได้เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจ การเมือง และนำศาสนาอิสลามมา เผยแพร่ยังกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อารีฟิน บินจี 2550: 47)

แต่เมื่อผู้คนในดินแดนเครื่องเทศเหล่านี้ หันมานับถือศาสนาอิสลามและเชื่อมโยงตนเองกับอำนาจกาหลิบอิสลามแห่งออตโตมานในตุรกีที่ควบคุมการค้าโลกในช่วงดังกล่าว การเชื่อมโยงทางศาสนาและการค้า ทำให้ชาวหมู่เกาะเครื่องเทศหันมาปรับ อักษรเดิมที่เป็น “อักษรกราวี” มาใช้อักษรอาหรับในการเขียนแทนที่อักษรเดิมและเรียกอักษรใหม่นี้เพี้ยนเป็น “อักษรยาวี” จนกลายเป็นภาษาสำคัญในการติดต่อสื่อสารค้าขายกับโลกอาหรับ และที่สำคัญใช้ในการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในภูมิภาคเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ผ่านสถาบันทางศาสนาที่เรียกว่า “ปอเนาะ” โดยเฉพาะในรัฐปาตานี กลายเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ มีการแปลตำรับตำราวิชาทางศาสนา จนได้รับขนานนามว่า “ระเบียงแห่งมักกะฮ์”

ภาษามลายูยังเป็นภาษาระดับภูมิภาค ใช้เป็นภาษากลางในการค้า ในสมัยรัฐปาตานีภาษามลายูถือเป็นภาษาราชการที่ใช้ในการบริหารแผ่นดิน ยังเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อค้าขายทางทะเลในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่นับรูนานารัฐสุลต่านในมาเลเซีย อินโดนีเซีย กัมพูชาและรวมทั้งสยามประเทศ ต่างใช้ภาษามลายูในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน (อิสมาอีล เบญจสมิทธิ์ 2552: 18-19)

ที่สำคัญ คือ ภาษามลายูยิว ถูกใช้ในการเขียนตำราศาสนา โดยนักปราชญ์ปาตานีที่โด่งดัง ที่ใช้ในระบอบภูมิภาคเป็นตัวกลางในการอธิบายความหมายของคำภีร์อัลกุรอานทำความเข้าใจต่อหลักศรัทธาและกฎหมายอิสลาม ทั้งนี้ภาษามลายูยังง่ายในการแปลงเสียงในการอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งมุสลิมทุกชนชาติจำเป็นต้องอ่านและใช้หลักไวยากรณ์ให้ถูกต้อง ประชาชนตั้งแต่เด็ก ๆ ถึงผู้เฒ่าผู้แก่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ จึงเรียนรู้ศาสนาอิสลามผ่านตำราที่เป็นภาษามลายู (ตัวยิว) เช่น ในโรงเรียนตาดีกา โรงเรียนปอเนาะหรือตามพื้นที่การเทศนาธรรมอิสลามตามมัสยิด

ฉะนั้น ภาษามลายูถูกมองในแง่ที่สัมพันธ์กับศาสนาอย่างแยกไม่ออก และได้ฝังรากลึกลงไปโครงสร้างสังคมและความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสามจังหวัด ทั้งจากฐานะภาษาแม่ (Mother language) ที่สื่อสารในระดับครอบครัว ถ่ายทอดจักรวาลวิทยาจำพวกคติชน วรรณคดี สัญลักษณ์ต่างๆ ประชญาการดำเนินชีวิต หรือชื่อเรียกแทนสิ่งต่างๆ

สำนักทางอ็อกฟอร์ดมองว่าภาษา คือ รูปแบบของวิถีชีวิต Language as form of life ในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการกระทำทางสังคมซึ่งผูกติดอยู่กับวิถีชีวิตที่หลากหลาย (หรือ) ฉะนั้นความหมายของภาษาอยู่ที่การใช้ในแต่ละบริบทในชีวิตประจำวันของคนเรา และการจะเข้าใจภาษา ยังต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้/ฝึกฝน ที่ต้องเรียนรู้จากการใช้จริง ใช้

บ่อยๆ จนชำนาญ มีการยอมรับ และการเห็นพ้องต้องกัน ภาษาจึงเป็นหนึ่งในชีวิตและระบบวัฒนธรรม (ไซรัตน์ เจริญสินโอบาร 255: 31)

ดังนั้น เมื่อคนในสามจังหวัดชายแดนใต้พูดและใช้ภาษามลายู จึงเป็นจุดร่วมที่ไม่ยากนักที่จะนิยามหรือเรียกตนเองว่าเป็น “คนมลายู” ซึ่งมาจากสำนึกของความเป็นกลุ่มเดียวกันที่จะแยกแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ ดังที่ นิติ ภาวครพันธ์ (2558) ชี้ว่า เป็นสิ่งที่มาจากการมีมรดก (Heritage) บางอย่างร่วมกัน เช่น ภาษาและวัฒนธรรม อุดมการณ์ (Ideology) ที่เน้นความเชื่อว่ามีบรรพบุรุษร่วมกัน (common ancestry) หรือมีการแต่งงานในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างสำนึกทางอัตลักษณ์ของตนเอง กลายเป็นจุดกำเนิดทางชาติพันธุ์ (ethnogenesis) (นิติ ภาวครพันธ์ 2558: 34) แต่การเรียกตัวเองในลักษณะนี้ ทำให้นักปกครองไทยที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมหรือมองความเป็นหนึ่งเดียวของผู้คนในชาติ เกิดความรู้สึกไม่พอใจมากนักและด้วยความไม่เข้าใจ ทำให้รัฐมีความพยายามในการสลายหรือลดทอนภาษา วัฒนธรรมของผู้คนมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้

การพยายามลดทอนภาษาและวัฒนธรรมมลายู นั้นมีความแตกต่างกันในสมัยอาณานิคมอังกฤษ ฮอลแลนด์ ที่เข้ามาปกครองมาเลเซีย อินโดนีเซีย เจ้าอาณานิคมได้พัฒนาและปรับอักษรยาวีมาเป็นอักษรโรมันหรือ “รูมี” และกลายเป็นราชการในการบริหารประเทศในเวลาต่อมา

แต่สำหรับประเทศไทยในช่วงของการสร้างชาติไทยภายใต้อุดมการณ์ชาตินิยมที่มองไม่เห็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์อื่นๆ ทำให้รัฐไม่สนใจและไม่เข้าใจความสำคัญของระบบคุณค่าทางวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา และชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังปฏิเสธผู้คน ผู้นำศาสนาได้เสนอให้มีการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการร่วมกับภาษาไทย แต่ทางการได้ปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าวได้ แต่กลับกลายเป็นว่า รัฐมองว่าภาษามลายูเป็นภาษาของพวกเขาแบ่งแยกดินแดน ทำให้ภาษามลายูถูกปิดตัวเองไม่มีการพัฒนาทางภาษา และรัฐไทยได้เร่งนโยบายชาตินิยม เช่น การประกาศใช้

ทั้งนี้นโยบายหลักของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ปี 2524-2535 ในข้อที่หนึ่ง มีเป้าหมายสำคัญ คือ “ให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมพูดภาษาและใช้ภาษาไทย โดยถือเอาเยาวชนรุ่นใหม่เป็นเป้าหมาย” (สุรินทร์ พิศสุวรรณ 2525: 23-27)

จะเห็นได้ว่ารัฐมีความพยายามบังคับ แทรกแซง ทุกอณุมิติในการทำให้เกิดความกลมเกลียวภายใต้รัฐชาติไทย ผ่านภาษาไทยกลางหลักสูตรการสอนในโรงเรียนปอเนาะ โรงเรียนภาคบังคับของรัฐ ทั้งนี้รัฐยังดำเนินการเปลี่ยนชื่อมลายูเป็นชื่อไทย เช่น ชื่อหมู่บ้าน ชุมชน ถนนหนทาง และสถานที่สำคัญ ทั้งนี้จะเห็นว่ารัฐมีการกีดกันและอคติต่อภาษามลายู ในโรงเรียนรัฐ ห้ามเด็กพูดภาษามลายู และถ้าพูดจะถูกปรับเงินโดยครู ครูจึงเป็นตัวแทนของรัฐที่นำเสนอต่อเด็กมลายูว่า ภาษา

มลายูเป็นภาษาที่ล้าหลัง เชย ฉะนั้นการผลิตสอนของครูในโรงเรียน จึงมีผลต่อความคิดของเด็กมลายูต่อภาษาแม่ตนเอง ความพยายามของรัฐดังกล่าว จึงถือว่าเป็นการสลายและลดทอนอัตลักษณ์ของความเป็นมลายู

“ภาษา จึงเป็นสนามแห่งแรก ในการช่วงชิงการสร้างอัตลักษณ์”

การปฏิบัติการของรัฐต่อวัฒนธรรม ภาษาของกลุ่มมลายูภาคใต้ดังกล่าว ก่อเกิดปรากฏการณ์การตื่นตัวครั้งใหม่ของคนท้องถิ่น ในช่วง 35 ปี ที่แล้ว มีการพยายามตอบโต้และฟื้นฟูอัตลักษณ์มลายู ด้วยการช่วงชิง สรรค์สร้างและรักษาอัตลักษณ์ เช่น ประการแรก การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ผ่านระบบการศึกษาในโรงเรียนปอเนาะ และโรงเรียนตาติกา เช่น ภาพที่เห็น เด็กๆ อายุ ราว 6-12 ขวบ ในชุมชนมาเรียนหนังสือในวันเสาร์-อาทิตย์ ผู้ชายทุกคนใส่เสื้อสีขาวตือโละบลางอ ใส่หมวกกาปีเยาะห์ ส่วนผู้หญิงใส่เสื้อกุรง สวมผ้าคลุม มีการเข้าแถวและร้องเพลงภาษามลายูก่อนเข้าเรียน ประการที่สอง มีกิจกรรมประจำปีที่มีการรวมตัวของชาวมลายูในชุมชน พบได้ เช่น การแข่งขันตอบคำถามศาสนา การแข่งขันอานาซีต (เพลง

ต่อมาสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐเล็งเห็นถึงความสำคัญในการสลายกลุ่มชาติพันธุ์มลายูมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มควบคุมสถาบันการศึกษา “ปอเนาะ” รัฐได้บังคับให้โรงเรียนปอเนาะ จดทะเบียนขึ้นตรงต่อสำนักงานเขตการศึกษาของแต่ละจังหวัด โดยรัฐสนับสนุนทางการเงิน อุปกรณ์การเรียน แต่ทางโรงเรียนปอเนาะต้องบรรจุหลักสูตรสามัญและเอาภาษาไทยเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ภาษาไทยถูกแนะนำเข้ามาแทนที่ภาษามลายูและหลักสูตรศาสนาเริ่มหดตัว เพื่อเปิดทางให้หลักสูตรสามัญ ติดตั้งเครื่องโทรทัศนสาธณะ

ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา) การแข่งขันปันตุง และเซอียร์ (การร้อยเรียงบทกลอนและวรรณกรรมภาษามลายู) การเขียนศิลปะอักษรยาวีและอาหรับ นอกจากนี้ยังมีสถานีวิทยุชุมชนภาษามลายู และประการที่สาม คือ การรวมตัวกันบนพื้นที่เทศนาธรรมและการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวมลายู เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์และการฟื้นฟูความรู้ต่างๆ จะเห็นว่าทุกคนต่างร่วมแรงใจเข้าร่วมในกิจกรรมอย่างพร้อมกัน

ชาวมลายูพยายามหาช่องทาง ในการรักษาวัฒนธรรมภาษา แม้กระทั้งการใช้วาทกรรมหลัก เพื่อตอบโต้และเป็นเครื่องมือโต้กลับ ดังคติชนที่ว่า

“ฮิลังบาฮาซอ ฮิลังบังซอๆ อากัน ฮิลังอากามอ” หมายถึง *“การสูญเสียภาษา ย่อมสูญเสียชาติพันธุ์ และการสูญเสียชาติพันธุ์ย่อมสูญเสียศาสนา”*

คติชนดังกล่าวนี้จึงเป็นจุดแข็งที่นำคนท้องถิ่นไปสู่การต่อรอง และความพยายามในการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เพราะว่า ทั้งสามองค์ประกอบ หมายถึงภาษา ชาติพันธุ์ และศาสนาถูกผูกโยงอย่างเหนียวแน่น หากตรวจสอบคติชนดังกล่าว พบว่า เกิดขึ้นภายใต้บริบทของการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมมลายูที่ต้องเผชิญกับการคุกคามทางวัฒนธรรมไทยที่ใหญ่กว่า เป็นวาทกรรมอย่างหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือ ในการรวมกลุ่มชาติพันธุ์ หรือที่เรียกว่า ชาติพันธุ์สัมพันธ์ เพื่อการต่อรองและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์ (สุเทพ สุนทรเกษม 2548: 80-83)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าทั้งรัฐและผู้คนท้องถิ่น ได้มีพยายามในการแย่งชิงการสร้างเยาวชนผ่านระบบการศึกษา ภาษา หรือผ่านกระบวนการต่างๆโดยไม่ได้มองถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังมีข้อดีและข้อเสียอย่างมากมายหลายประการ เยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถพูดได้สองภาษาทั้งไทยและมลายู แต่ไม่ได้แข็งแรงมากนัก ยังดีที่ยังสามารถรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์วัฒนธรรมศาสนาควบคู่ไปกับการเรียนสามัญ

ปัจจุบันหากกล่าวถึงภาษามลายูปาตานีที่ใช้ในสังคม

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ (1) เป็นภาษามลายูมาตรฐานที่ใช้อักษรอาหรับ “ตัวยาวี” ในการเขียน ซึ่งพบได้จากตำราศาสนา หนังสือในโรงเรียน ตาดีกา ปอเนาะ และโรงเรียนเอกชน (2) ภาษามลายูที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน มักมีการยืมคำให้สั้นจากภาษาเขียนอีกทีหนึ่ง และมีการหยิบยืมภาษาอื่นๆ มาผสมปนเปกันในการสื่อสาร เช่น มีคำอาหรับ อังกฤษและไทย เป็นต้น

แต่ภายใต้กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่ต้องอ่านหนังสือ ต้องติดต่อราชการ การเสพสื่อในทีวี และสื่อออนไลน์ที่อยู่ล้อมรอบในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะองค์ประกอบของการสื่อสารเหล่านั้น เต็มไปด้วยภาษาไทยกลาง ทำให้ภาษามลายูได้ถูกทำลายและถูกลดความสำคัญเพิ่มมากกว่าเดิมหลายเท่า

ในปัจจุบันก็เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างมากสำหรับการใช้ภาษามลายู (ยาวี) อย่างในกรณีของเยาวชนหรือนักศึกษามหาวิทยาลัยในปัจจุบัน หันมาใช้หนังสือที่อธิบายเกี่ยวกับศาสนาอิสลามที่เขียนด้วยภาษาไทยมากขึ้น อีกทั้งคน

<https://suaramahardika.co.id/hanya-43-ponpes-mengaji-kitab-kuning-di-sumut/>

รุ่นใหม่ พูดภาษามลายูที่มีกะปนภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ จนมีเสียงจากคนท้องถิ่นที่แสดงความกังวลและรู้สึกไม่สบายใจเมื่อลูกๆ สื่อสารเป็นภาษาไทยกับพ่อที่ใช้ภาษามลายู ซึ่งตรงนี้อาจจะส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมบรรพบุรุษและจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิด “ช่องว่างทางวัฒนธรรม” ระหว่างเยาวชนรุ่นใหม่กับผู้ใหญ่ในชุมชน ประเด็นดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและสถานภาพการใช้ภาษาในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่าเกิดจากผลของนโยบายทางศึกษาของรัฐที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและมีความแยบยลในการประกอบสร้างคน

กระนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี 2547 รัฐมีความพยายามในการแก้ปัญหาความรุนแรงในมิติต่างๆ หนึ่งในนั้นรัฐมองว่าเป็นเรื่องการศึกษา จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กนักเรียนในสามจังหวัดพบว่ามิฉะนั้นต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆ และอยู่ในเกณฑ์ต่ำสุดของประเทศไทย ซึ่งพบว่าเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อ่อนภาษาไทย ทำให้รัฐมีจัดสรรงบประมาณทั้งให้ทุนการ

ศึกษา การพัฒนาคุณภาพครู และเร่งนโยบายพัฒนาภาษาไทยให้เข้มข้นมากยิ่งขึ้น

แต่สิ่งที่ได้รับความสนใจจากรัฐเป็นพิเศษคือ “โครงการทวิภาษา” ซึ่งเป็นข้อเสนอของนักวิชาการทางภาษาศาสตร์ที่มองว่าเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาภาษาไทยและคุณภาพการศึกษาของเด็กในพื้นที่ นั่นคือ การเสนอใช้อักษรภาษาไทยเทียบภาษามลายูท้องถิ่นที่พบว่าไม่มีตัวเขียน(สุริโล เปรมศรีรัตน์, 2551:165) แต่โครงการดังกล่าว ได้สร้างความไม่พอใจต่อชาวมลายูในพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากมองว่ารัฐนั้นมีความพยายามสลายอัตลักษณ์ทางภาษา การมองปัญหาของรัฐในลักษณะนี้ดูเหมือนเป็นการผลิตซ้ำจากวิธีคิดแบบเก่า

ขณะเดียวกันในหมู่มุสลิมรุ่นใหม่ ก็มีการถกเถียงและสนใจถึงความเปลี่ยนแปลงต่อภาษามลายู โดยคนเหล่านี้เป็นกังวลต่อภาษาแม่ที่กำลังเข้าขั้นเสี่ยงต่อการหายไป มีการตั้งคำถามว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร หากไม่การส่งเสริมให้เกิดการใช้ในชีวิตประจำวัน ปฏิกริยานี้จึงทำให้เกิดการพยายามของคนรุ่นใหม่ที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้ภาษามลายูยาวี เช่น การจัดทำหนังสือพิมพ์ภาษามลายู อักษรยาวี “ซินารัน” ซึ่งเป็นนสพ.รายสองเดือน นอกจากนี้ ยังมีเว็บไซต์สำนักข่าวออนไลน์ภาษามลายู ชื่อ Sinaran News Online ซึ่งจะผลิตข่าวเกี่ยวกับสามจังหวัดเป็นภาษามลายู อักษรยาวี อักษรรูมี ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยเน้นที่ภาษามลายูเป็นหลัก โดยทางหนังสือพิมพ์ ได้ดึงคุณนักเรียนปอเนาะที่มีความสามารถในการใช้ภาษามลายูยาวี มาฝึกอบรมวิธีการเขียนข่าวและคอลัมน์ (https://prachatai.com/journal/2016/06/66072)

สำหรับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการใช้ภาษามลายูยาวีในชีวิตประจำวันผ่านการพิมพ์แชทในโทรศัพท์มือถือและเครื่องคอมพิวเตอร์ ทีมงาน AWAN BOOK ได้พัฒนาชุดคีย์บอร์ดฟอนต์ยาวี เพื่อให้ภาษามลายู อักษรยาวีแพร่หลายยิ่งขึ้นในการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นช่องทางสื่อสารหลักของผู้คนยุคนี้ และสะดวกในการใช้ในงานพิมพ์ต่างๆ ดังที่หัวหน้าทีมงาน AWAN BOOK ได้กล่าวว่า

“ถ้าไม่มีการพัฒนาอักษรยาวีให้ตามทันเทคโนโลยียุคใหม่ คนก็จะไม่ค่อยใช้ แล้วภาษาจะตายไป เราต้องทำเพื่อต่ออายุอักษรยาวี และเป็นทางเลือกที่เท่าเทียมกับภาษาอื่น ๆ ให้คนป่าตानीเลือกใช้”

การพยายามดังกล่าว เพื่อยื้อภาษามลายูยาวี เนื่องจากปัจจุบันเด็กเยาวชนรุ่นใหม่มีความถนัดใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษามลายูยาวี ซึ่งมีอาจารย์ภาควิชาภาษามลายู มอ.ปัตตานี ชื่อ ฮาร่า ซินทาโร ชีว่า ภาษามลายูปัตตานีกำลังเข้าขั้นวิกฤติ “ไอซียู” ที่รอวันตาย

ปัญญาชนรุ่นใหม่ ได้เสนอแนวคิดในการฟื้นฟูภาษามลายู ต้องเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุภาษามลายูในอยู่ในหลักสูตรภาคบังคับเฉพาะเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และทั้งนี้ยังเสนอให้มีการใช้ทั้งอักษรยาวีกับอักษรโรมัน (รูมี) เพื่อสร้างโอกาสในการเชื่อมต่อกับโลกมลายูทางฝั่งอินโดนีเซียและมาเลเซีย บรูไน และมองว่าทั้งสองอักษรยาวีและรูมี จะ

เป็นประโยชน์ในการเรียนและโอกาสทางอาชีพต่อคนรุ่นใหม่ได้ดี คือ ภาษาอาหรับและอัลกุรออ่าน ส่วนอักษรรูมีจะทำให้เด็กเก่งภาษาอังกฤษได้เร็วขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ในการฟื้นฟูภาษามลายู ที่เกิดขึ้นภายใต้สภาวะที่คุกครุ่นไปด้วยเสียงปืน และการควบคุมของฝ่ายความมั่นคง จึงมองหาทิศทางที่จะพูดคุยต่อรองกับภาครัฐ กลับยากยิ่ง เสมือนหาแสงสว่างในก้นบึ้งของมหาสมุทร ถึงกระนั้นภายใต้ภาวะเช่นนี้กลับมีข้อดี คือ ทำให้หลายคนหันมาสนใจเสวนาประเด็นปัญหาภาษามลายูมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนปัญญาชนมลายู

อนาคตอันใกล้ ยังมีอาจสรุปได้เลยว่า ภาษามลายูจะรอดหรือตาย ชะตากรรมของภาษาจึงขึ้นอยู่กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ต้องตอบ..

ฉันมาตามหาภาษาแม่ และความหมายที่หายไประหว่างเรင့်

ปัจจุบันดูเหมือนเป็นเรื่องปกติเมื่อได้ยินคุณพ่อคุณแม่ชนเผ่าและชาติพันธุ์พูดภาษาไทยกับลูกในที่สาธารณะหรือในเมืองและเมื่ออยู่ในครอบครัว และเห็นเด็ก เยาวชน ชนเผ่าวัยกลางคนที่มีการศึกษา เมื่อลงมาจากดอยมักจะพูดภาษาไทยกลาง หรือภาษากรุงเทพฯกันหมด เวลาเจอเผ่าเดียวกันก็ไม่ค่อยได้พูดภาษาแม่แต่พูดภาษาไทยกลางแทน ไม่พูดภาษาเหนือด้วย (อาจพูดไม่เป็น) บางคนพูดภาษาเหนือได้บ้างแต่ก็ปนภาษาไทยกลาง จนคนเมือง (คนเหนือ) ได้ยินเข้าก็รู้สึกหมั่นไส้ประจำ และแซวว่า “อ้ายขี้ไทย” (ไม่รู้แปลว่าอะไร อาจหมายถึง อูจาละคนภาคกลางก็ได้ใครจะรู้) บางทีก็พูดว่า “อ้ายไทยน้อย” บ้าง? พอคนบนดอยไม่สนใจตอบโต้ ก็ทำดีทำต่อเพราะหมั่นไส้.. (สงสัยอ้อจว่าที่พูดภาษาไทยดีกว่าตนกระมัง)

“เด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ชนเผ่าที่ได้รับการศึกษาในระบบเมื่อมาอยู่ในเมืองมักจะอายที่จะพูดภาษาแม่ กลัวคนอื่นรู้ว่าเป็นคนดอย” ก็เหมือนคนเหนือพื้นราบที่เข้าเมืองกรุงแล้วไม่กล้าพูดภาษาเมือง ภาษาเหนือ เพราะกลัวคนอื่นรู้ว่าเป็นคนเมืองมาจากทางเหนือ...ทุกคนพยายามพูดภาษาไทยกลาง “ภาษากรุงเทพฯ” จะได้ไม่รู้สึกลด้อยและแตกต่างกับคนอื่น มันเกิดอะไรขึ้น

คำถามคือ เพราะระบบการศึกษาไทยหรือไม่ที่ทำให้เป็นเช่นนั้น การศึกษาในระบบโรงเรียนสอนและปลูกฝังอะไรหรือถึงมีอิทธิพลทำให้กลุ่มชาติพันธุ์รู้สึกด้อยค่า ไม่ภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์หรือเผ่าพันธุ์กำเนิดของตนเอง กลัวที่จะพูดภาษาตัวเองและหันไปพูดภาษาไทยกลางซะส่วนใหญ่

ระบบโรงเรียนสอนและปลูกฝังอะไรให้แก่เด็กชนเผ่าและชาติพันธุ์

ผู้เขียนเรียนกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.) จนจบประถมศึกษาปีที่ 4 ครูผู้สอนเป็นตชด. เกือบทุกคนมาจากภาคกลางพูดภาษาไทยหมด (ภาษาราชการ) คิดว่าโรงเรียนบดอຍเกือบทุกแห่งก็คงไม่แตกต่างกัน อาจมีคนเมืองเหนือปนมาบ้างแต่ทุกคนพูดภาษาไทยกันหมด เด็กชนเผ่าที่มาโรงเรียนต้องแต่งกายด้วยชุดนักเรียนตามแบบโรงเรียน ห้ามแต่งกายประจำเผ่าเข้าเรียน (เพราะอะไรไม่ทราบแน่ชัด) ต่อมาถึงบางอ้อว่า ครูบอก “แต่งกายแบบชนเผ่าผิดระเบียบโรงเรียน ไม่สุภาพ ไม่เรียบร้อย” นอกจากนี้เด็กทุกคนต้องฝึกพูดภาษาไทย ห้ามพูดภาษาเผ่าของตนเอง พอานานเข้าเริ่มติดพูดภาษาไทยหากใครพูดไม่ได้ก็เริ่มรู้สึกว่าจะเป็นคนไม่พัฒนาเท่าทันคนอื่นจริงๆ แล้วการพูดภาษาไทยได้ไม่ได้เสียหายอะไร แต่ประเด็นปัญหาอยู่ที่ ทำไมชนเผ่าเมื่อพูดภาษาไทยแล้วถึงไม่ค่อยภูมิใจและกลัวที่จะพูดภาษาเผ่าตนเองเมื่ออยู่หน้าคนอื่น จึงสงสัยว่าอะไรอยู่เบื้องหลังความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกนี้

ครูในโรงเรียนมักจะสอนและปลูกฝังให้เด็ก ๆ และผู้ปกครองเข้าใจว่า “การเรียนหนังสือสูงๆ จะได้รับราชการ มีเงินเดือนกินและมีสวัสดิการ เกษียณมาจะมีบำเหน็จบำนาญกิน เด็กและผู้ปกครองเกือบทุกคนเรียนหนังสือเพื่อให้มีงานราชการทำ แต่คนที่มาเรียนหนังสือจำนวนมากมักไปไม่ถึงฝันเพราะระหว่างทางเรียนหนังสือนั้นพบปัญหาและอุปสรรคมากมายที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อจำกัดทำให้ไม่จบการศึกษาสูงพอที่จะหางานทำได้ เช่น ออกจากโรงเรียนกลางคันเพราะปรับตัวไม่ได้ ไม่มีเงินเรียน สอบไม่ผ่าน เกร พ่อแม่ให้กลับไปทำงานช่วยเหลือครอบครัว สารพัดปัญหา เด็กส่วนใหญ่จึงจบเพียง

มัธยมต้นแค่นั้นและชอบใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมากกว่า หลายคนแต่งงานมีครอบครัว ทั้งที่แต่งงานกับเผ่าเดียวกัน แต่งข้ามชาติพันธุ์ หรือแต่งงานกับคนพื้นราบก็ตาม ลูกที่เกิดมาส่วนใหญ่มักพูดภาษาแม่ไม่ค่อยได้ ถึงพูดได้ก็เป็นแบบภาษาไทยคำภาษาเผ่าคำ หรือพูดปนๆ กันไป บางเผ่ามีภาษาที่ซับซ้อนเข้าไปอีกทำให้คนที่แม้ว่าพูดได้แต่ก็ไม่เข้าใจความหมายของภาษาที่แท้จริงจนเกิดปัญหาการสื่อสารไม่เข้าใจ จะเห็นว่าภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กำลังอยู่ในภาวะถดถอย วิกฤตและอาจสูญสิ้นไปได้

ปัจจุบัน การดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน ภาษาต่างๆ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่างๆ ล้วนได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ซึ่งมีอิทธิพลจากโลกตะวันตกได้แพร่ขยายอย่างไร้พรมแดน ด้วยอำนาจและความเจริญด้านการสื่อสารออนไลน์ (Social Online) ทำให้สามารถเข้าถึงได้เกือบทุกพื้นที่ โดยใช้ภาษาไทย ภาษานานาชาติ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ภาษาแม่มีโอกาสสูญหายได้อย่างรวดเร็ว

สภาวะการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันดังกล่าว ส่งผลทำให้ภาษาชาติพันธุ์มีความเสี่ยงถดถอย วิกฤตและอาจสูญสิ้นได้แก่ โอกาสของอาชีพ ที่ทำให้ทุกคนแข่งขันกันให้สามารถใช้ภาษาราชการ ภาษาต่างประเทศ การทำงานนอกชุมชนหรือทำงานในเมือง ทำให้ต้องมีการใช้ภาษาไทยมากขึ้นและใช้ภาษาท้องถิ่นน้อยลง การแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ทำให้ความเข้มข้นในการใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาแม่ลดลง นอกจากนั้นนโยบายการศึกษาและระบบการศึกษาของรัฐยังใช้ภาษาไทยกลางหรือภาษาราชการภาษาเดียวเป็นสื่อในการเรียนการสอนทำให้ภาษาท้องถิ่นหมดความหมาย ส่งผลถึงเด็กเยาวชนไม่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของภาษาชาติพันธุ์ของตน

ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ จากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล มีความเห็นถึงความสำคัญของภาษาแม่หรือภาษาท้องถิ่นว่า การคงอยู่ของภาษาในแต่ละพื้นที่อื่นจะเป็นการสะท้อนถึงวัฒนธรรมของแต่ท้องถิ่นนั้นในกลุ่มชนเล็กๆ มีความเป็นไปได้ว่า ภาษาอาจ

จะคงอยู่ได้ไม่นาน ในจำนวนภาษากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาวะวิกฤตใกล้สูญหาย มีจำนวนถึง 9 กลุ่ม คือภาษากลุ่มมอญ - เขมร ตระกูลออสโตรเอเชียติก ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาดั้งเดิมของดินแดนสุวรรณภูมิ โดยที่ภาษาของ ชัมเร และซุง มีโอกาสน้อยมากที่จะดำรงอยู่ได้และคงสูญสิ้นไปตามอายุขัยของผู้พูดที่มีอยู่ไม่กี่สิบคน

ในท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาภาษาแม่ถดถอยวิกฤติ และสูญหายนั้น พบว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเกิดงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาแม่ (Mother-tongue) กระแสความเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในสังคมไทยเท่านั้น แต่ในสังคมต่างชาติที่มีการย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่ในต่างแดนก็มักมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเช่นกันว่า จะดีหรือหากเด็กที่เกิดและเติบโตในต่างแดนไม่ได้ใช้ภาษาแม่เป็นภาษาแรก (First language) เนื่องจากผลงานวิจัยค้นพบว่า ภาษาแม่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ หลายด้าน เช่น พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจลูก ภาษาแม่เป็นเครื่องมือแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของลูก เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กคนหนึ่งกับวัฒนธรรมของสังคมนั้น ภาษาแม่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาอื่น หากพ่อแม่ใช้เวลาที่บ้านพูดคุยเล่าเรื่องต่างๆ และปรึกษาปัญหาภายในบ้านกับลูกด้วยภาษาแม่ ลูกจะมีพัฒนาการใช้คำศัพท์ เข้าใจแนวความคิด ค่านิยมและทัศนคติของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว เมื่อมาถึงโรงเรียนก็จะสามารถเรียนรู้ภาษาและมีความสำเร็จในด้านการเรียนและเรียนรู้ภาษาอื่นได้ดี ผู้เรียนที่ต้องอาศัยทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้และการใช้ภาษาแม่ พื้นฐานความรู้ภาษาแม่ที่เข้มแข็ง จะช่วยให้เด็กสามารถถ่ายทอดวิธีการเรียนรู้ด้านภาษาในการเรียนภาษาอื่นได้ดีขึ้น

องค์การระหว่างประเทศ หรือ ยูเนสโก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาแม่ จึงมีมติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 กำหนดให้วันที่ 21 ก.พ. ของทุกปีเป็นวันภาษาแม่สากล (International Mother Language Day) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกคนเห็นความสำคัญของ ภาษาแม่ และใช้ภาษา

แม่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้คนทุกกลุ่มชนตระหนักถึงความสำคัญของภาษาแม่ที่นับเป็นมรดกทางด้านภาษาของแต่ละวัฒนธรรม

สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง เริ่มต้นตัวและให้ความสำคัญกับภาษาแม่ได้ ดำเนินการฟื้นฟูภาษาควบคู่กับจารีตประเพณีวัฒนธรรมเพียงลำพังโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มีการทดลองนำร่องโรงเรียนสองวัฒนธรรมบางชนเผ่าในบางพื้นที่แต่ไม่เพียงพอที่จะขยายผล จึงค่อนข้างลำบากมากในการจะทำอะไรให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ต้นตัวและตระหนักหันมาฟื้นฟูภาษาแม่ให้เกิดการถ่ายทอดสืบทอดอย่างจริงจังเป็นระบบ ประเด็นคำถามสำคัญ คือเราจะทำอย่างไรให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันดังกล่าว ส่งผลทำให้ภาษาชาติพันธุ์ให้เกิดความเสี่ยงถดถอย วิกฤตและอาจสูญสิ้นไปได้อย่างไร

อย่างไรก็ตาม ยังมีนักวิชาการด้านภาษาแม่ ศ.ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ได้ให้ข้อคิดและให้ความหวังเล็กๆว่า หากไม่ยอมให้ภาษาแม่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ สูญหาย ก็ต้องการปฏิรูปการศึกษา เพราะมีความสำคัญมาก ควรจะมองไปที่การเตรียมคนเตรียมตั้งแต่เด็กๆ ให้เข้าใจพหุภาษา เพื่อเตรียมความพร้อมไม่ให้เกิดความสูญหายไปของภาษาท้องถิ่น หากในระบบการศึกษา หลักสูตรศึกษานำภาษาท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วยแต่ก็ไม่ทิ้งภาษาแม่ของประเทศไทย ซึ่งก็คือภาษาไทย โดยการนำทั้งภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยมาเชื่อมกัน กล่าวคือมีการจัดการเรียนการสอนทั้งสองภาษา ทำเช่นนี้จะทำให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ทั้งภาษาเดิมคือภาษาท้องถิ่นและภาษาไทย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนทางภาษาในลักษณะที่เป็นพหุภาษาจะเป็นพื้นฐานของการเข้าสู่การเป็นประเทศอาเซียนอีกด้วย.

เสียงชนเผ่า
เสียงที่เราอยากให้คุณได้ยิน